

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

DIPLOMSKO DELO

NEŽA BREGAR

LJUBLJANA, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Univerzitetni, Športna vzgoja
Kondicijsko treniranje

TRIKOTNIK STARŠI TRENER OTROK V ROKOMETU

DIPLOMSKO DELO

MENTORICA:

Doc. dr. Tanja Kajtna

RECENZENT:

Dr. Primož Pori

KONZULTANT:

Avtorica dela

NEŽA BREGAR

Doc. dr. Marta Bon

LJUBLJANA, 2015

ZAHVALA

There is no elevator to success.

We have to take the stairs.

HVALA mentorici dr. Tanji Kajtna za vso potrpežljivost, pomoč in nasvete pri izdelovanju diplomske naloge. Za hitre rešitve vseh težav in spodbudne besede!

HVALA prijateljicam Saši, Marini in Mici! Hvala za smeh, zaupanje in iskrenost, predvsem pa za spontana super doživetja, s katerimi je zapolnjeno moje študentsko življenje.

HVALA družini, mami Joži, očetu Jožetu, bratoma Damjanu in Ambrožu. Brez vas mi ne bi uspelo. Hvala za vašo vsakdanjo oporo pri vsem. Omogočili ste mi, da bom v življenju lahko delala tisto, v čemer uživam. Ambrož hvala, da si bil moj prvi učenec!

HVALA mojemu Jerneju. Hvala za tvojo podporo in potrpežljivost v trenutkih, ko mi ni šlo vse po načrtih. Hvala za ljubezen in nešteto trenutkov sreče s tabo. In hvala za dva biserčka v mojem življenju. **HVALA** Hana, **HVALA** Eva! Za pridnost, za smeh, za prespane noči in vesele dni! Rada vas imam! To je za vas!

Ključne besede: vloga, starši, trener, otrok, rokomet

TRIKOTNIK STARŠI TRENER OTROK V ROKOMETU

Neža Bregar

Strani: 87 Slike: 26 Tabele: 6 Viri: 40

IZVLEČEK

Uspešnost v športu mladih temelji predvsem na povezanosti ključnih akterjev – trenerjev, staršev ter otrok. Vsi skupaj tvorijo trikotnik, ki močno vpliva predvsem na otrokovo doživljanje samega športa. Pomembna naloga vseh vključenih v ta trikotnik pa je razumevanje vlog.

Namen diplomskega dela je bil raziskati, ali se mnenja staršev, trenerjev in otrok o tem, kaj naj bi bila njihova vloga v športu, lahko primerjajo ali so si nasprotna. Ugotoviti smo želeli, katera izmed vlog je pri trenerju, starših ter otrocih po njihovem mnenju najbolj izražena. Ugotavljali smo, ali se mnenja otrok povezujejo s trenerjevimi pričakovanji, kakšna pričakovanja ima trener od športnikov in staršev ter kako se le to povezuje z mnenjem otrok in staršev o njihovi vlogi. Prepoznali smo najpogostejše težave trenerja s starši in raziskovali, ali je motivacija staršev za vključitev otroka v šport notranja ali zunanja.

Vzorec je zajemal 34 registriranih članov rokometnega kluba SVIŠ Pekarna Grosuplje, v dveh starostnih kategorijah. Starejši dečki (N=12, letnik 1998 do 2000) ter mlajši dečki (N=22, letnik 2001 in mlajši), 2 trenerja, pomočnika trenerja, trenerja rokometnega vratarja ter starše otrok (moški N=34 in ženske N=34). Zbiranje podatkov je potekalo s pomočjo anketnih vprašalnikov leta 2013. Od demografskih značilnosti so bile zajete spol, starostna skupina, izobrazba ter lastno ukvarjanje s športom. Dobljene odgovore smo razporedili v postavke, ki so se nanašale na vlogo trenerja, vlogo staršev ter vlogo otrok. Vrednosti določene postavke smo dobili s tem, kolikokrat se je dobljeni odgovor pojavil/ponovil. S statistično obdelavo podatkov smo izračunali hi kvadrat in ugotavljali, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti.

Rezultati so pokazali, da obstaja značilna statistična razlika med mnenji o vlogi trenerja ter o vlogi otrok pri obeh starostnih kategorijah, medtem ko v obeh starostnih kategorijah ni značilne statistične razlike med mnenji o vlogi staršev. Rezultati so nam pokazali, da pri starših prevladuje notranja motivacija za vključitev otroka v rokometni klub.

Keywords: role, parents, coach, children, handball

TRIANGLE PARENTS COACH CHILDREN IN HANDBALL

Neža Bregar

ABSTRACT

Performance in youth sport is based primarily on the integration of key players - coaches, parents and children. All together they form a triangle which has a major impact primarily on the child's perception of the sport itself. An important task for all involved in this triangle is the understanding of roles.

The purpose of this diploma thesis was to investigate whether the opinions of parents, coaches and children, on what should be their role in sport, can be compared. We wanted to determine which of the role is for the coach, parents and children, in their opinion, best expressed. We determined whether the views of children are associated with coach's expectations, which are coach's expectations of athletes and parents, and how it connects with the opinion of children and parents about their role. We have identified the most common problems with the coach and parents. We investigated whether parent's motivation of child's sport is internal or external.

The sample comprised 34 registered members of the handball club SVIŠ Pekarna Grosuplje in two age categories. Older boys (N = 12, year 1998 to 2000) and the younger boys (N = 22, year 2001 and younger), 2 coach, assistant coach, goalkeeper coach and parents of children (male N = 34 and women N = 34). Data were collected through questionnaires in 2013. Of the demographic characteristics was included gender, age group, education and their own deal in sports. The answers are assigned to items that are related to the role of the coach, the role of parents and the role of children. The value of item is provided with number of times that response appear / repeat. The statistical processing of data, we calculated the chi-square and identify whether there is a significant statistical difference between responses from coaches, parents and children, according to the empirical and the theoretical value.

The results showed that there was significant statistical difference between the opinions on the role of the coach and the role of children in both age groups, while in both age groups are no significant statistical differences between opinions on the role of parents. The results

showed us that parents are dominated by internal motivation for including their child in handball club.

KAZALO

1	<i>Uvod</i>	<u>1310</u>
1.1	Vloge v športu	<u>1512</u>
1.1.1	Vloga trenerja	<u>1613</u>
1.1.2	Vloga staršev	<u>2522</u>
1.1.3	Vloga otroka - športnika	<u>3128</u>
1.2	Vloge v športu in njihova povezanost	<u>3430</u>
1.2.1	Dosedanje raziskave	<u>3531</u>
1.3	Motivacija staršev za vključevanje otrok v šport	<u>3733</u>
1.3.1	Notranja motivacija	<u>3733</u>
1.3.1	Zunanja motivacija	<u>3734</u>
1.3.2	Dosedanje raziskave	<u>3935</u>
2	<i>Problem naloge</i>	<u>4238</u>
3	<i>Cilji in hipoteze</i>	<u>4339</u>
4	<i>Metode dela</i>	<u>4440</u>
4.1	Vzorec merjencev	<u>4440</u>
4.2	Pripomočki	<u>4641</u>
5	<i>Postopek</i>	<u>4642</u>
6	<i>Rezultati in razprava</i>	<u>4843</u>
6.1	Demografske značilnosti	<u>4843</u>
6.2	Vloga trenerja (mlajši dečki)	<u>5045</u>
6.3	Vloga staršev (mlajši dečki)	<u>5448</u>
6.4	Vloga otrok (mlajši dečki)	<u>5852</u>
6.5	Vloga trenerja (starejši dečki)	<u>6155</u>

6.6	Vloga staršev (starejši dečki).....	6659
6.7	Vloga otrok (starejši dečki)	7163
6.8	Primerjava vlog med mlajšimi in starejšimi dečki.....	7466
6.9	Najpogostejše težave trenerjev s starši otrok	7668
6.10	Pričakovanja trenerja do otrok in do staršev	7769
6.11	Motivacija staršev za vključevanje njihovega otroka v šport	8273
7	Sklep	8677
8	Literatura in viri	9181
9	Priloge	9585
9.1	Priloga 1: VPRAŠALNIK ZA OTROKE	9585
9.2	Priloga 2: VPRAŠALNIK ZA STARŠE.....	9686
9.3	Priloga 3: VPRAŠALNIK ZA TRENERJE	9888

KAZALO TABEL

Tabela 1	5044
Tabela 2	5447
Tabela 3	5850
Tabela 4	6153
Tabela 5	6657
Tabela 6	7161

1 UVOD

V športu, predvsem ekipnem, je ena izmed pomembnejših sestavin povezanost. Veliko je staršev, trenerjev in otrok, ki se trudijo, da bi bili med seboj povezani in stremijo k temu, da bi svoje vloge v športu dobro izpolnjevali. Mnenja o tem, kakšne vloge ima določena skupina, se medsebojno lahko dopolnjujejo, povezujejo ali pa so si nasprotna.

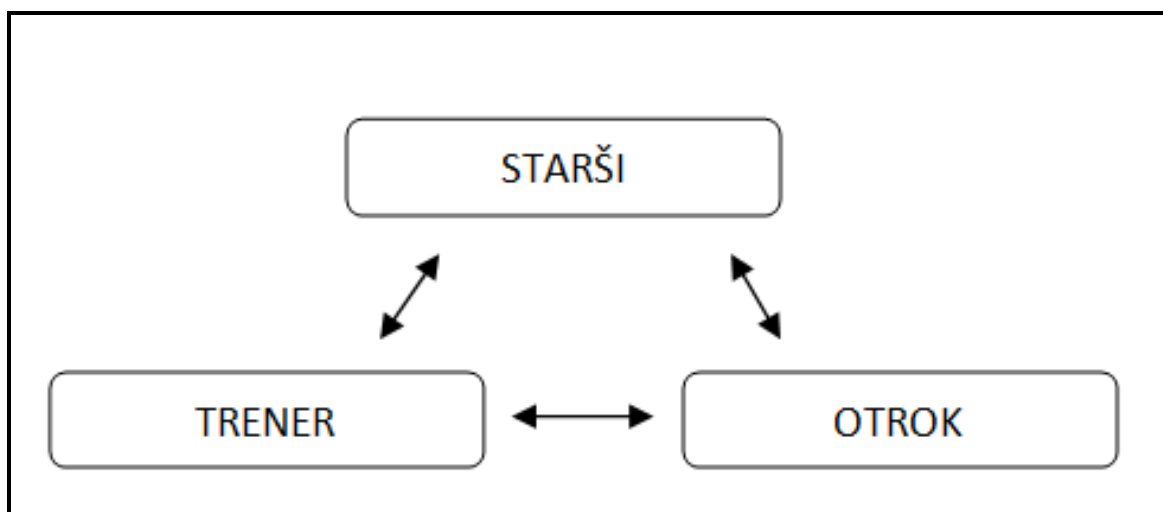
Povezanost skupine je močno odvisna od pripadnosti njenih članov. Ali imajo njeni člani visoko stopnjo skupinske pripadnosti in ali imajo člani določena skupinska pričakovanja. Za to, da ima lahko neka športna skupina določena skupna pričakovanja, je nujno, da njeni člani poznajo vloge in se z njimi strinjajo. V športni skupini se največkrat pojavlja vloga trenerja in športnika, v mlajših starostnih kategorijah pa tudi vloga staršev.

Zvonarević (1978, v Kajtna in Tušak, 2007) meni, da je vloga preprosto rečeno pravzaprav funkcija, ki jo nekdo izvaja, status pa prestiž, katerega nosilec je vloga. Torej je status samo atribut vloge, ki po svoji definiciji predstavlja osnovni pojem. Vendar pa je pri razvijanju te definicije potrebno imeti v mislih še nekaj dodatnih dejstev: vsaka oseba ima lahko istočasno več vlog, zaradi česar je možen tudi konflikt med vlogami. Potrebno je ločiti med prisilnimi in izbranimi vlogami. Na prisilne naloge ni mogoče vplivati. So del našega življenja in jih ne moremo spreminjati (npr: spol). Izbrane vloge si izberemo sami, nanje lahko vplivamo, jih spreminjamo ali se jim celo odrečemo.

Vsak športnik združuje v sebi kar nekaj različnih vlog. Prva ja spolna vloga (npr. moški), druga je vloga družinskega člana (npr. sin, brat, oče, mož), cel niz socialnih in družbenih vlog (prijatelj, znanec, sošolec, uslužbenec itd.) in ne nazadnje tudi vloga športnika. Na vsako izmed naštetih vlog pa se vežejo njegova lastna pričakovanja, pričakovanja njemu pomembnih in pričakovanja širše okolice in družbe. Na športnika še posebej pomembno vplivajo širša okolica, družba oz. javnost, publika in navijači (Bednarik in Tušak, 2001). V športu in življenju nasploh se pojavlja, da smo zaradi socializacije v skupino avtomatično povezani z neko vlogo (npr: vključitev v šport, kjer imamo med drugim tudi vlogo nasprotnika) pa naj nam bo to všeč ali ne. Tušak, Misja in Vičič (2003) so mnenja, da je vloga določen vzorec vedenja, za katerega se pričakuje, da se ga bo posameznik v ekipi držal.

Socializacija in povezanost ljudi v skupine (tudi v športne) je pomembna tako iz psihološkega kot iz vzgojnega vidika, predvsem pa zaradi pomena, da človek kot sestavni del družbe potrebuje za normalen razvoj okolje – družbo, kajti to mu omogoča komuniciranje z zunanjim svetom (Doupona Topič in Petrović, 2007). Na različnih področjih lahko povezanost dojamemo tako pozitivno kot tudi negativno. Ko govorimo o povezanosti v športu, pa govorimo predvsem o pozitivni povezanosti. Ta se kaže kot povezanost športne organizacije, športnikov, povezanost treninga in dobre športne forme, povezanost staršev in njihovih otrok v športu, povezanost staršev s trenerjem. Ko govorimo o povezavi mnenj o vlogah v športu, moramo biti pozorni, da so le te povezave pozitivne, saj nam to pove, da je sodelovanje dobro in da nihče ne pričakuje preveč niti premalo. Včasih se celo zgodi, da imajo vse tri strani popolnoma različno mnenje o vlogi posameznega igralca (Tušak idr., 2003).

V športu mladih gre torej za tri pomembne elemente: STARŠI – TRENER – OTROK. Prav trener je tisti, ki jih povezuje. Za uspešno delo in zadovoljstvo vseh ni dobra linearna povezava, temveč je veliko bolj pomembna »trikotna« povezava, saj le tako omogoča neposredno komuniciranje med vsemi tremi dejavniki športa mladih. Trikotni model pomeni neposredno sodelovanje vseh treh strani, tudi prisostvovanje staršev na treningih, tekmovanjih, pogovorih s trenerji, medtem ko linearna povezava kaže premajhno neposredno vključevanje staršev otrok v šport (Tušak in Tušak, 2003).

Slika 1: Trikotni model povezanosti v športu (Tušak, Marinšek in Tušak, 2009).

Pričakovanja trenerja od otrok morajo biti skladna s pričakovanji staršev in pa seveda s športnikovimi individualnimi sposobnostmi in osebnostnimi potezami. Trener se mora zavedati, da je posameznik individuum, da ima svoje potrebe in da ne sme imeti prevelikih pričakovanj.

Trenerju je pri izvajanju treningov v veliko pomoč, če ve, kakšni motivi so pripeljali starše do tega, da so svojega otroka vpisali v nek šport/klub. Ali so starši bolj notranje motivirani ali starši samo sledijo trendu v športu in uspehu nekega športnika oziroma športnice in športne ekipe.

1.1 VLOGE V ŠPORTU

Ko govorimo o vlogah v športu, moramo poudariti dejstvo, da se te vloge prepletajo znotraj socialne skupine. V športu lahko socialni skupini rečemo športni klub.

Socialna skupina je strukturirana celota, v kateri položaj posameznika in njegova pomembnost za skupino ni odvisna le od njega samega, ampak od celotne strukture, v kateri je tudi sam. Pojem strukture ni vedno enoznačen – v skupini najdemo več vrst strukture in jo je najlažje definirati kot sistem medosebnih prostorskih in psihosocialnih odnosov med pripadniki neke skupine (Zvonarević, 1978 v Kajtna in Tušak, 2007). Prostorska struktura označuje prostorsko razporeditev in odnose med pripadniki skupine in ima neposreden pomen za skupinsko dinamiko, psihosocialna struktura pa prvenstveno pomeni odnose med vlogami in statusi članov skupine (Kajtna in Tušak, 2007).

Znotraj psihosocialne strukture prihaja do:

- vertikalne strukture (hierarhija vlog in statusov; podskupine, ki nimajo enakega socialnega statusa),
- horizontalne strukture (enak socialni status ali pa se pojavijo podskupine z enakim socialnim statusom).

Kakor se v življenju srečujemo z nešteto vlogami, se tudi v športu, individualnem in moštvenem, prepleta mnogo vlog. Vemo, da vloga trenerja, staršev in otrok ni le to, da je trener učitelj, starš spodbujevalec in otrok športnik. Je mnogo več. Vsak v določenem trenutku opravlja eno ali več vlog. Posamezni član pa mora poskrbeti, da med vlogami ne prihaja do konfliktov v smislu razumevanja vlog in njihovih nalog. Če želimo imeti uspešno, homogeno ekipo, kjer bodo vsi ubrano delovali v smeri skupnega cilja, so v zvezi z vlogami pomembni trije elementi:

- jasnost vloge,
- sprejemanje vloge,
- izvajanje vloge (Tušak idr., 2003).

Po mnenju Dežmana (2005) je namreč uspešnost v vsaki moštveni igri neposredno povezana s posebnimi osebnostnimi lastnostmi ljudi, ki se z njo ukvarjajo, in s posebnimi pogoji delovanja.

V psihosocialnem smislu je vsaka ekipa sestavljena iz različnih vlog. Običajno neobhodne vloge vsake skupine so formalni vodja ekipe (kapetan), neformalni vodja, policaj, ki skrbi, da vsi maksimalno izpolnjujejo svoje obveznosti, socialni vodja, ki skrbi, da so odnosi v ekipi na zadovoljivi ravni, ekspertni vodja, ki usmerja ekipo tako, da bi dosegla zadane cilje, in ekipni klovn, ki skrbi za zmanjševanje napetosti, ki jih povzročajo tekmovanja (Tušak, Misja, Vičič, 2003).

Vsaka vloga ima določen status, to pa ne pomeni, da bo tudi vsaka oseba v tej vlogi imela enak status. Različne vloge imajo lahko enak status, prav tako kot se lahko status iste vloge spreminja (Kajtna in Tušak, 2007).

1.1.1 Vloga trenerja

Trener in treniranje

Beseda trener je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika opredeljena kot »Trener – kdor se (poklicno) ukvarja s treniranjem, beseda trenirati pa po SSKJ pomeni sistematično uriti se za tekmovanje v kaki športni disciplini« (Fran, 2015). Pomen besede trener je veliko večji. Kdo jih uči za življenje, kdo jih prvi bodri ob porazu, kdo jih spodbuja, ko jim ne gre? Trener! Kako, da je razlaga staršev tako zelo poglobljena, ko pa je trener skorajda več časa z otroki, kot pa starši (osebna komunikacija)?

Vloga trenerja v ekipnih športih

Vloga vodje je položaj v organizaciji ali skupini, za katerega pričakujemo, da bo pomembno vplival na organizacijo (Tušak idr., 2003). Eno pomembnejših vlog na področju tekmovalnega športa igrajo trenerji (Bon, 2007).

Vloga trenerja v ekipnih športih se ne razlikuje močno od vloge trenerja v individualnih športih. Kar lahko rečemo, je le to, da mora trener v ekipnih športih večji poudarek dati skrbi za povezanost ekipe in zadovoljevanju individualnih potreb znotraj ekipe. Ker je v ekipnih športih večja raznovrstnost glede osebnostnih lastnosti posameznikov, mora trener dobro poznati vsakega posameznika in se le temu znati prilagoditi tako v načinu vodenja kot tudi v vlogi, ki jo ima. Bon (2007) navaja, da med trenerji in športniki v isti panogi zaznamo različna mnenja glede vloge, nalog in pomembnosti trenerja. Področja, ki jih trener pokriva, so sicer dokaj enotna. V osnovi v športnih igrah zavzemajo vodenje tekem in še prej načrtovanje ter izvajanje treninga. Na to pa se veže še mnogo drugih aktivnosti, kot so izdelava strategije strokovnega razvoja kluba ali reprezentance, kontrola uspešnosti treninga.

Po mnenju Jošta in Vodičarja (2014) se vloga in pomen trenerja bistveno spreminjata glede na starostno kategorijo športnikov, njihovo potencialno in tekmovalno uspešnost ter stanje psihosocialne dozorelosti.

Tušak in Tušak (2003) ugotavljata, da ljudje razumemo pojem trener zelo raznoliko. Celo športniki sami in trenerji imajo različne poglede na vlogo trenerja v športu. Razlike v pojmovanjih vloge trenerja zasledimo tudi za posamezne športne panoge. Predvsem pa vedno, ko govorimo o trenerju, pomislimo na področja, ki jih mora trener pokrivati. Le-ta so:

1. Planiranje treninga

Gre za najzahtevnejši del trenerjevega dela, za uspešno opravljanje tega mora trener imeti vpogled v najrazličnejša mejna področja (biomehanika, športna in razvojna psihologija, športna medicina, organizacijska znanja ...); ne gre za to, da bi moral biti trener strokovnjak na teh področjih, mora pa osvojiti toliko znanj s teh področij, da lahko sodeluje z ustreznimi strokovnjaki in da je sploh pripravljen te strokovnjake vključevati v svoje delo in delovati kot vodja strokovnega teama; plan treninga tako kot celota ni le vsota posameznih programov, ki jih sestavijo posamezni strokovnjaki vključno s trenerjem, ampak neka nova kvaliteta, končni produkt pa je izključno trenerjev.

2. Izvajanje treninga

Gre za izvajanje kondicijskega, tehničnega in taktičnega treninga, kar od trenerja zahteva poznavanje in uporabo splošne in specifične metodike treniranja; za uspešnost mora trener nenehno uporabljati nove načine treninga, mora pa tudi znati situacijo treniranja tako strukturirati, da bo zadovoljevala čim več potreb in motivov posameznikov; trening se vedno začne kot informacijski proces, v katerem trener varovancem razloži tehnične, taktične in tudi kondicijske vidike in cilje treninga.

3. Kontrola uspešnosti treninga

Trener mora omogočiti svojim varovancem, da nenehno kontrolirajo učinkovitost svojega lastnega treninga, kar je pomembno tudi z motivacijskega vidika, ta kontrola pa mora biti tako z vidika primerjave s svojimi dosežki kot tudi z vidika primerjave s svojimi tekmeci.

4. Vsestranska skrb za varovanca

Sem spadajo dejavnosti, s katerimi trener športnikom zagotovi dobro počutje in razpoloženje, v katerem bodo lahko normalno trenirali, gre pa za oblikovanje zunanjih pogojev (skrb za potovanja, prehrano, bivanje, zdravniško in psihoterapevtsko ponudbo), preizkušanje zunanjih tehničnih pogojev, klime in naprav, s katerimi bodo športniki trenirali, upoštevanje individualnih zahtev in želja športnikov, omogočiti jim je potrebno tudi socialno interakcijo, gre tudi za obvladovanje predstartnega stanja pri športnikih (desenzibilizacijo), sprotno informiranje športnikov o vseh stvareh, ki lahko vplivajo na njihovo uspešnost, pomembno je tudi delovanje trenerja po tekmovanju (ne glede na to, ali je bilo uspešno ali neuspešno, morajo trenerji ohraniti čustveno kontrolo in natančno analizirati nastop ter dobre stvari ohraniti za naprej, slabe pa uporabiti predvsem kot povratno informacijo, na podlagi katere strukturiramo nadaljnje tekmovanje), v področje

vsestranske skrbi za varovanca pa pri trenerju sodi tudi sodelovanje z mediji, ki so pomemben del športnega sveta.

5. Svetovanje in pomoč svojim varovancem

Trener skuša nuditi pomoč in svetovanje svojim varovancem tako na področjih, ki se tičejo treninga, kot tudi na osebnih področjih – glede šolanja, stikov in razmerij s partnerji, starši.

6. Trenerjeva vloga na tekmovanju

Trener tu naprej deluje kot model (zaveda se resnosti situacije, je pozitiven in zna uspešno reagirati, prilagajati se mora športnikovemu počutju, ne pa obratno), športniku lahko pomaga pri izvedbi predstartne in startne strategije (lahko ponudi nasvete in pazi na komunikacijo tik pred štartom, da ostane športniku v oporo, športnik mora čutiti, da je njegov trener objektivni, pošten in sposoben analizirati problem, ki se pojavi), deluje pa tudi kot simbol za izražanje in uporabo načrtovanega vedenja oziroma strategije (z umirjenim vedenjem da športniku vedeti, da vse poteka po načrtu, da deluje načrtovana priprava). Trener lahko na tekmovanju vpliva predvsem na športnikovo samozaupanje, pri tem pa lahko po lastni presoji uporablja določene intervence, kot na primer uglaševanje in vodenje, ki je pogosto najbolj primeren pristop, saj je na športnika v zadnjih trenutkih lahko zelo težko vplivati.

Sabock (1985, v Kajtna in Tušak, 2007) govori kar o 22 vlogah trenerja, in sicer so to: učitelj, vzdrževalec discipline, prodajalec, strokovnjak za odnose z javnostjo, svetovalec, diplomat, organizator, vzor, detektiv, psiholog, sodnik in porota, vodja, starševska figura, diktator, igralec, finančnik, general, mojster, trener, član skupnosti in član šolskega kolektiva. MacKenzie (1989, v Tušak in Tušak, 2001) pravi, da se trener pri svojem delu srečuje z različnimi vlogami in področji, ki jih mora pokrivati: motivator, svetovalec, ocenjevalec, demonstrator, iskalec dejstev, mentor, prijatelj, organizator, pristaš, voznik. Musek (1993, v Kajtna in Tušak, 2007) pravi, da je trenerjeva naloga v skupinskem športu pripraviti skupino posameznikov do tega, da delujejo kot celota, da njihova skupina postane več kot le vsota členov.

Med leti 1969 in 1971 je Percival (Tušak in Tušak, 2001) sestavil tipizacijo trenerjev, v kateri opisuje več kategorij pozitivnih in negativnih trenerjev.

- Pozitivni tipi: podpornik, gospod Hladni, turist, svetovalec, doktor, prodajalec.
- Negativni tipi: žaljivec, kričač, davilec, tresočiči, general Custer, heroj, maščevalec.

Trenerji v večini primerov nosijo v sebi tako pozitivne kot negativne lastnosti, na njih pa je, kako jih bodo prikazali, ko opravljajo funkcijo oziroma vlogo trenerja. Pozitivni tip trenerja ne vpliva samo na športnika, vendar tudi na vzdušje v ekipi, znižuje napetost in dviguje motivacijo za nadaljnje delo. Vpliva tudi na navijače, da na tribunah dostojno in v žaru fair play-a navijajo za svojo ekipo.

Negativni tipi trenerja lahko hitro dobijo neko oznako, po kateri jih hitro prepoznajo tako igralci, trener, sodniki in tudi navijači. Kajtna in Tušak (2007) menita, da trenerji, ki ob robu igrišča izgubljajo živce, kričijo na svoje varovance, na sodnike in ostale prisotne, niso priljubljeni.

Nekaj primerov negativnih trenerjev, ki so jih navedli igralci ter navijači na rokometnih tekmah.

»To je ta, ki igra vedno enako in z istimi igralci« (osebni arhiv, 2014)

»Ta trener pa ni našel ene lepe besede za sodnike« (osebni arhiv, 2014)

»Je tako živčen, da se kar trese« (osebni arhiv, 2014)

»To je tisti trener, ki hodi gor in dol ter se samo dere« (osebni arhiv, 2014)

»Nikoli ne da priložnosti vsem. Vedno igra z isto postavo« (osebni arhiv, 2014)

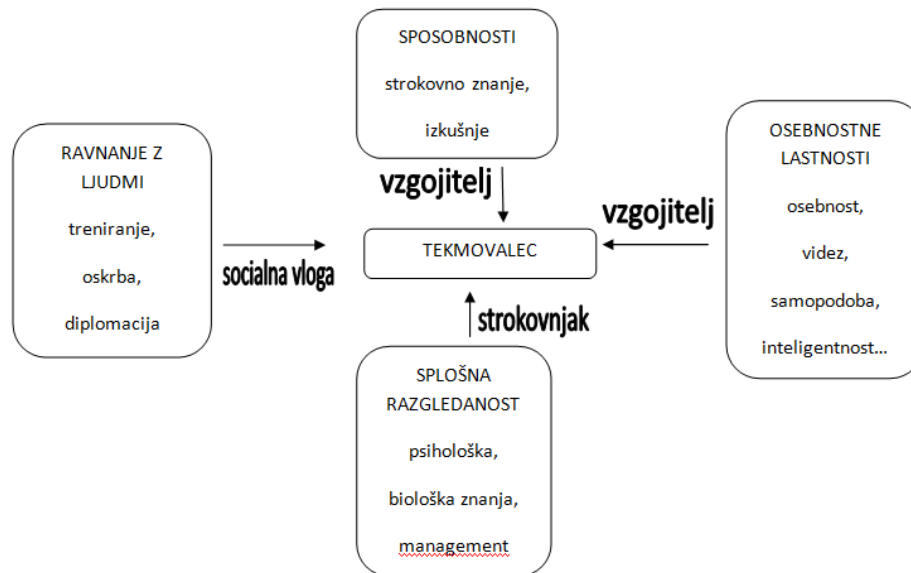
»Saj samo še vpije. Ali zna še kaj drugega?« (osebni arhiv, 2014)

»Ta ekipa ima sedečega trenerja« (osebni arhiv, 2014)

»Trener te ekipe si ne želi zmage. Želi le, da nas drugi premagajo« (osebni arhiv, 2015)

»Je mislil, da bo lahko tako vplival na sodnike, pa je dobil še on kazen« (osebni arhiv, 2016)

Trenerjeve sposobnosti in lastnosti, pomembne za delo s športniki, lahko prikažemo tudi na naslednji način, ki opredeljuje predvsem njegovo strokovno, vzgojiteljsko in socialno vlogo (Tušak in Tušak, 2003).

Slika 2: Model različnih vlog trenerja (Tušak in Tušak, 2003).

Otroci naj bi za ukvarjanje s športom imeli varno in zdravo okolje (Kajtna, 2002). Pomembnost in vloga trenerja se močno spremeni, ko govorimo o treniranju mlajših otrok. Treniranje se razlikuje po tem, da je na otroke lažje vplivati. Trener naj bi pri otrocih poudarjal pomen igre ter zabave in tako razvijal notranjo motivacijo tako otrok kot njihovih staršev. Trener ima ustrezna strokovna znanja, manj je čustveno navezan na otroka – športnika, zato je njegova vloga, da zrelo in dominantno definira vloge, ki jih bodo v nekem sistemskem pristopu opravljali na eni strani otrok športnik, na drugi starši in na tretji sam kot trener (Tušak, 2001).

Vloga in pomen trenerja se bistveno spreminjata glede na starostno kategorijo športnikov, njihovo potencialno in tekmovalno uspešnost ter stanje psihosocialne dozorelosti. Trener, ki dela z mladimi športniki, mora biti človek z najvišjo stopnjo športne kulture, obogatene z najširšimi športnimi znanji ter humanistično usmerjenimi vrednotami. Za delo z mladimi nadarjenimi športniki in talenti potrebuje trener ustrezno strokovno usposobljenost, široko strokovno znanje in vrhunsko metodično usposobljenost (Jošt in Vodičar, 2014).

Vloga trenerja v odnosu do otroka - športnika

Trenerjeve naloge izhajajo iz značilnosti procesa športne vadbe. Za proces športne vadbe je značilno, da je nepredvidljiv in dinamičen, kar zahteva tak pristop, ki bo omogočil kar najbolj natančno načrtovanje in nenehen nadzor nad delovanjem tega sistema, da bi vedeli, v kateri in v kolikšni meri se sposobnosti in lastnosti športnikov spreminjajo (Ušaj, 1997). Trener je v športnikovem življenju oseba, ki ji športnik namenja veliko pomembnost. Trener je v svojem vedenju športniku vzor/ideal. Trener je športnikova druga družina, saj mu le ta zaupa, ga spoštuje in se trudi zanj.

»V začetku kariere se mora športnik prilagoditi na postavko, da je trener stabilni dejavnik v njegovem okolju, ki v svojem pristopu do športnika nanj tako posredno kot neposredno vpliva, pri tem pa se trener poistoveti s športnikovo osebnostjo in določi področja, ki jih je potrebno spremeniti, potem pa se mora trener športnikovim spreminjajočim se potrebam tudi prilagajati« (Dick, 1997, v Kajtna in Tušak, 2007). Predvsem je to prilagajanje pomembno pri treniranju mlajših, saj so njihove spremembe v vedenju (osebnosti) in motoriki (učnemu dojetanju) tako zelo izrazite, da lahko brez skrbnega in usmerjenega nadzora nad njihovim delom hitro zaidemo v konfliktno situacijo. Trener mora biti oseba, ki ji športnik lahko zaupa in se nanj zanese. Trenerji in športniki so v šport vpleteni tudi emocionalno, kar pride še posebej do izraza v konfliktnih situacijah in na tekmovanjih (Kajtna in Tušak 2007).

Tušak, Marinšek in Tušak (2009) menijo, da je ključna oseba pri zagotavljanju podpore trener. Trener je »odgovoren« za ostajanje in vztrajanje otrok v športu. Je tisti, ki mora napraviti športno aktivnost smiselno in primerno za uživanje, kar pa pogosto ni lahka naloga. Vsi trenerji, tako mlajših kot starejših športnikov, se morajo zavedati, da so del športnika takrat, ko zmaguje in tudi ob prekinitvi kariere. Bon (2002, v Kajtna in Tušak, 2007) meni, da je delo trenerja mladih rokometašev večplastno in da je poleg učenja osnovnih elementov športa, usmerjanja v rokomet in usmerjanja na igralna mesta ter selekcije, pomemben element tudi vzgoja mladih – za življenje, delo v skupini, odnos do soigralcev, tekmece/nasprotnika in za fair play kot način življenja.

Schutz (1966, v Tušak in Tušak, 2003) je s svojim modelom, s katerim razlaga osebne interakcije, ponudil ugodno osnovo za raziskovanje odnosa trener – športnik. Schutz navaja tri dimenzije medosebnega vedenja:

- kontrolna dimenzija (potreba biti nadzorovan ali nadzorovati druge, biti svoboden),
- inkluzivna dimenzija (stopnja, do katere človek čuti potrebo sprejeti ali zavrniti socializacijo),
- čustvena dimenzija oz. dimenzija naklonjenosti (potreba dati ali prejeti ljubezen in skrb).

Carron in Chelladurai (1978, v Tušak in Tušak, 2003) sta ugotavljala, kje prihaja do diskrepance v percepciji trenerjeve vloge med samimi trenerji in športniki. Oboji se strinjajo v kontrolni dimenziji. Trenerji naj bi nadzorovali, športniki pa naj bi bili nadzorovani. Do razlik prihaja v dimenziji naklonjenosti (oboji, trenerji in športniki, sebe vidijo samo kot prejemnike naklonjenosti in čustev, ne pa tudi kot dajalce) in v dimenziji inkluzivnosti (ne trenerji ne športniki si ne predstavljajo sebe kot začetnika ali pobudnika nečesa v odnosu).

Nekateri avtorji so ugotavljali kompatibilnost diadnega odnosa med trenerjem in športnikom. Kompatibilnost diade pa je zelo odvisna od športnikovih in trenerjevih potreb ter možnosti njihovega zadovoljevanja (Tušak in Tušak, 2003).

KOMPATIBILNA DIADA	
TRENER	ŠPORTNIK
Potreba po nadzorovanju športnikov	Potreba biti nadzorovan
Ni potrebe po izražanju naklonjenosti	Ne potrebuje izkazovanja naklonjenosti in
Ni potrebe po navezovanju nekkih pristnejših medsebojnih stikov	ne pristnejših medsebojnih stikov
NEKOMPATIBILNA DIADA	
TRENER	ŠPORTNIK
Potreba po kontroli drugih	Ne želi kontrole
Ni potrebe po izražanju naklonjenosti	Potrebuje naklonjenosti
Ni potrebuje navezovanju močnejših stikov	Potrebuje pozitivni socialni <u>feedback</u>

Slika 3: Primer kompatibilnega in nekompatibilnega odnosa trener - športnik (Tušak in Tušak, 2003).

Vloga trenerja v odnosu do staršev

Starši so pomemben člen v športu otroka. Sabock (1985, v Kajtna in Tušak, 2007) pravi, da so v odnosu med trenerjem in mladim športnikom vedno vključeni tudi starši. Trener mora biti pri delu s starši pozoren na to, kaj starši pravzaprav želijo od svojega otroka. Vemo, da so starši tisti, ki v začetku usmerijo svojega otroka v šport, in da imajo velikokrat razlog za to. Za uspešno delo trenerja je pomembno, da se poleg motivov otrok zaveda tudi motivov staršev za udejstvovanje otroka v športni aktivnosti. Vse to pove trenerju, kaj lahko od otroka na treningu pričakuje. Če ve, da otrok obiskuje treninge predvsem, ker tako želijo starši, bo lažje razumel občasne upade motivacije za delo ali občasno lenobo na treningu in se bo temu primerno odzval (Tušak idr., 2009).

Starši imajo nedvomno velik vpliv na otrokova stališča do uspeha in neuspeha v športu ter na izoblikovanje njegovih strahov. Ker so tam tudi stalno prisotni, mora trener znati posredovati takrat, kadar opazi prve napačne prijeme v starševskem odnosu do otroka – športnika. Trener naj bi staršem tudi posredoval informacije glede nekaterih osnovnih pravil vedenja (Tušak in Tušak, 2003).

Med najbolj osnovne napake sodelovanja staršev v športu otroka sodi pretirano vmešavanje v otrokovo ukvarjanje s športom. Otrokovo zanimanje za šport začne upadati. Tušak in Tušak (2003) menita, da na tem mestu postane vloga trenerjev prvič zelo močna, saj morajo pri otroku razviti pozitivno motivacijo za šport, ki ne bo izhajala iz zunanjih vzvodov, pač pa bo njegova lastna, notranja. Trener naj bi starše otrok skušal tudi čim bolj vključiti v aktivno sodelovanje s klubom, kar pa ne pomeni samo prevoze na treninge in tekme, ampak tudi sodelovanje pri prireditvah, revijah in udeleževanje klubskih sestankov. Predvsem pa je pomembno, da trener sodeluje s starši na način, da jih obvešča o otrokovem napredku, težavah in da pove realno sliko o otroku. Ne moremo mimo dejstva, da nekateri »trenerji« v pogovoru s starši nikakor ne morejo prehvaliti njihovega otroka, kako je dober in kako hitro vse dojema in se uči. Na koncu pa so razočarani vsi. Ti »kvazitrenerji« so velikokrat pod vplivom nadrejenih, saj jim le ti narekujejo, da je s starši otrok potrebno delati tako kot želijo, ne zavedajo pa se, da dolgoročno to ne bo pripeljalo kluba/društva na dober glas.

V športu je pomembno, da je vloga, ki jo opravlja trener, vidna in prilagojena tisti situaciji, v kateri se trener znajde. V primeru, ko je prisotnih več različnih situacij, v katerih se trenerjeve vloge prekrivajo, pa mora na podlagi izkušenj in ocen iz prejšnjih primerov najti tisto, ki bo najbolj primerna. Reševanje le-tega pa je produkt zavzetega opravljanja funkcij trenerja, sodelovanja s starši in otroki – športniki.

Tušak in Tušak (2003) navajata priporočljive vloge za trenerja:

- da uči športnika primernega odnosa, discipline in športnosti,
- da zgradi v otroku samozaupanje in samozavest,
- da ga uči fizičnih in mentalnih spretnosti, potrebnih za uspeh,
- da izobražuje starše, kaj lahko poskušajo doseči in kako lahko pomagajo,
- da na vsak možen način pomaga otroku doseči cilje v športu,
- da pomaga otroku razumeti, kaj je potrebno za doseg teh ciljev.

1.1.2 Vloga staršev

Starši kot otrokovi glavni socializatorji imajo gotovo ključno vlogo (Tušak idr., 2009). Da bi lažje razumeli vlogo staršev na razvoj športne identitete otroka, moramo najprej vedeti, kaj je družina oziroma skupina, ki združuje starše in njihove otroke.

»Mladi kajakašici in kanuistki je bil šport položen v zibelko, saj prihaja iz povsem športne družine« je bilo zapisano v uvodnem delu članka revije Kajak in kanu (2015). Družina je za otroka svet v malem, hkrati pa tudi svet v olajševalnih okoliščinah. Družina daje otroku nenehno podporo in zaščito ter mu s tem omogoča, da se pripravi na samostojno življenje (Tušak idr, 2009). Starši so tisti, zaradi katerih se splete trikotnik med njimi, otrokom in

trenerjem, saj vemo, da so glavni pobudniki otrokovih prvih srečanj s športom in gibanjem nasploh.

Utemeljitive pomembnosti pravilne športne vzgoje v družini so podane skozi sledeče točke (Šturm, Petrović in Strel, 1990):

- Zgodnji razvoj otroka je odločilen za oblikovanje podobe odrasle osebnosti in del te podobe je mogoče oblikovati le s sredstvi, ki jih uporablja šport, to je s specifičnimi gibalnimi dejavnostmi.
- Premajhno prisotnost ali popolno odsotnost gibalnih dejavnosti v vzgoji doraščajoče mladine kasneje v celoti ni mogoče nadomestiti, saj je njihov vpliv z napredovanjem otrokove rasti in dozorevanjem manjši.
- Šport vpliva predvsem na otrokov gibalni razvoj, pa tudi na spoznavni, čustveni in socialni.
- Športne dejavnosti vplivajo na mišljenje, čustvovanje in odnose v družini. Vzgojni potencial športa se izraža v vedenjski samokontroli, moralnem, etičnem in estetskem presojanju.
- Posebna vrednost športne vzgoje v družini je dejstvo, da šport podobno kot druge kulturne dejavnosti izhaja iz fenomena igre, ki je podstat človekove ustvarjalnosti in njegovega duhovnega in telesnega ravnovesja, s tem pa element kakovosti življenja. Prav ravnovesje duha in telesa je nemara eden najpomembnejših problemov človeka, ujetega v sodobne civilizacijske trende.
- Športna dejavnost je lahko zaradi dejstva, da imajo otroci šport praviloma radi, ob primernem sodelovanju vseh družinskih članov pomemben dejavnik homogenizacije in družinske integracije, ki ji mnogi sodobni civilizacijski, zlasti proizvodno – potrošniški, dejavniki niso »naklonjeni«.

Starševstvo tvori niz interakcij med starši in otrokom. Odrasli predstavljajo spodbudo za otroka, vendar je tudi otrok spodbuda za starše, na katero se odzivajo (Tušak idr., 2009). Številni strokovnjaki opozarjajo na pomemben vpliv družine pri otrokovem razvoju, saj dobi

otrok v navedenem mikrosocialnem okolju prve in osnovne izkušnje o telesnem, čustvenem, duševnem, socialnem, duhovnem in osebnostnem razvoju (Kajtna in Tušak, 2005). Dejstvo je, da sta oče in mati v začetku nosilca vsega dogajanja v družini, vsak od njiju pa naj bi prispeval svoj delež tudi h gibalnemu razvoju svojega otroka (Berčič, Tušak in Karpljuk, 2003). Trend razvoja športa gre v smeri, ki ne dopušča, da bi starše lahko izločili iz sistema celotne športnikove podpore (Tušak idr., 2009).

Vloga staršev v odnosu do otroka – športnika

Starši se ne začnejo vključevati v šport otroka šele takrat, ko začne otrok trenirati v klubu pod strokovnim vodstvom. Prve gibalne izkušnje pridobiva otrok namreč v krogu družine (Tušak in Tušak, 2003). Prav starši so tisti, ki svojemu otroku omogočijo ter ga spodbujajo pri prvih korakih. Pomagajo mu in mu svetujejo, kako se plaziti, plezati, skakati, voziti kolo, rolati ... Otroka ne silijo v šport, vendar mu s svojim zgledom približajo njegove pozitivne lastnosti. S svojimi vsakodnevnimi dejanji morajo v njem vzbuditi zanimanje za gibanje in motorično učenje. Otroka učijo skozi igro, mu namenijo veliko časa ter ga spodbujajo pri vsem. Starši nudijo oporo, predstavljajo vzor in skrbijo za dober telesni in duševni razvoj njihovega otroka že od rojstva dalje.

Glede na veliko vlogo družine pri razvoju posameznika lahko zapišemo, da ima že komaj rojeni otrok veliko večje možnosti, da poseže po športu kot obliki življenja, če mu starši v novo nastali družinski skupnosti predstavljajo ustrezen model športnega delovanja (Tušak idr., 2009). Leff in Hoyle (1995, v Tušak in Faganel, 2004) sta zapisala, da prve globalne izkušnje otrok pridobiva v krogu družine. Vloga staršev je v tem obdobju velika, saj otroku v športu omogočajo okusiti užitek in zadovoljstvo. Otrok mora dobiti čim več izkušenj in se pri tem zabavati. Zaznana podpora staršev je pozitivno povezana s samospoštovanjem in uživanjem v športu. Iz rezultatov raziskave, ki jo je izvedla Hižar (2006) z anketiranjem staršev, trenerjev in športnikov v nordijski kombinaciji, je ugotovljeno, da športniki niso nepomembni, da se upošteva njihova mnenja, da jim ni treba pretirano ubogati, da niso pretirano nadzorovani in da so odnosi demokratični.

Vloga staršev pa je prav gotovo zelo pomembna tudi kasneje, ko otrok trenira v klubu pod strokovnim vodstvom. Z nepravilnim pristopom prav gotovo lahko otroku zelo škodijo (Tušak in Tušak, 2003).

»Dragi oči in mami!

V življenju sta me poučevala, da naj bom zmeraj odkrit z vama in da za vsak problem obstaja rešitev ... Upam, da ne bosta jezna name, ko bosta prebiralala to pismo ...

Se spomnita naše zadnje tekme ta vikend, ko sta me prišla vsa navdušena gledati in spodbujati? No ..., moram vama naprej povedati, da zelo cenim vajino prisotnost in spodbujanje, vendar sta zadnjič pretirala s tem in me spravila v neroden položaj pred soigralci, trenerjem, vodstvom in publiko ... Kje? Kdaj?

Se spomnita, ko sta vpila name, da naj tečem za žogo in naj pokrijem Petrovega igralca? No ..., trener mi je naročil drugače. Medtem ko sem se zmedel, koga naj pokrijem, je »moj igralec« dosegel gol za nasprotnika, takrat pa sta pričela vpiti name, zakaj nisem bil ob svojem igralcu in preprečil zadetek ...

... V igri ni bil kriv nasprotnik, ki me je oviral, da bi dosegel gol, ni bil kriv sodnik, ki ni dosodil prekrška nad menoj, in ni bil kriv trener, ki me je zamenjal, ... temveč sam, saj nisem posebno nadarjen igralec in verjetno nikoli ne bom postal zvezda, vendar jaz ljubim nogomet, želim igrati nogomet, želim tekmovati in želim se zabavati v družbi z mojimi prijatelji iz ekipe, ne glede na to ali sem uspešen ali ne, saj je nogomet konec koncev le igra za zabavo. Pomagajta mi, spodbujajta me, bodita mi pozitiven vzor v odnosu do športa, navijanju, v odnosu do ekip, sodnikov, trenerja in drugih ... skratka bodita mi pozitiven vzor v vsem. Navijajta zame in predvsem za ekipo, pomagajta trenerju in vodstvu in vsi vam bomo hvaležni.

Upam, da vaju nisem razočaral s tem pismom, še bolj pa s tem, da verjetno nikoli ne bom postal nogometna zvezda.

Rad vaju imam! Vajin nogometišček» (NK Kolpa, 19. 12. 2012).

Če začnejo kazati preveč zanimanja za otrokovo ukvarjanje z npr. športom, ga začnejo dušiti, njegov ogenj pa počasi ugaša. Na tem mestu postane pomembna predvsem vloga drugih socializatorjev (trenerjev, učiteljev, prijateljev), saj morajo pri otroku razviti pozitivno

motivacijo za aktivnost, ki ne bo izhajala iz zunanjih vzvodov (ugajati staršem), pač pa bo njegova lastna, notranja. Nova vloga staršev pa je preprosta, otrok potrebuje le njihovo čustveno podporo, občutek, da mu zaupajo, da ga imajo radi, da se ima kam zateči v trenutkih razočaranja in porazov. Za nekatere starše je to nesprejemljiva vloga (Tušak in Faganel, 2004). In ravno zato, ker starši tega nočejo oziroma v večini primerov ne znajo sprejeti, se vrtijo v začaranem krogu, ki ima velikokrat negativne posledice. Otrok je pod pritiskom. Previsoka pričakovanja in zahteve vodijo v konfliktno situacijo. Niti otrok niti starši ne vedo več, kaj so njihove osnovne vloge. Biti ljubeč starš ali biti strog sodnik.

Do nesporazumov ne prihaja le zaradi nejasnosti oziroma neizdelane vloge in funkcij staršev, pač pa tudi zaradi starševskih čustev, ki za otroka pomenijo dodaten pritisk (Tušak, 2009). Ravno tako pa lahko tudi prenizka pričakovanja in nezanimanje za otrokov šport pripeljejo do občutka, ko otrok – športnik ne ve več, za kaj in za koga se sploh trudi.

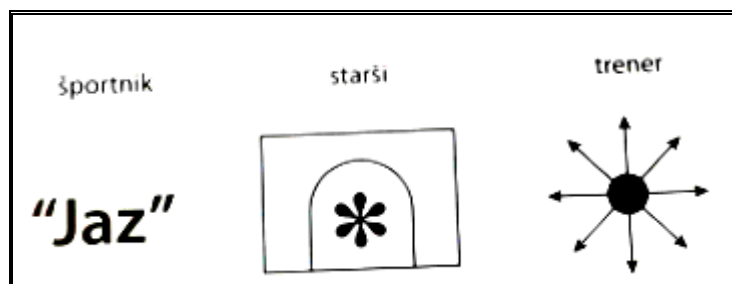
Otrok, ki so vključeni v procese treniranja, je vedno več in tako je tudi staršev, ki so vsaj posredno povezani s športom, vedno več. Tu se pojavlja problem. Nekateri starši so s športom povezani samo posredno preko otroka, drugi s pretirano in gorečo pripadnostjo, s katero otroku večkrat škodijo kot koristijo. Pojavlja se nezainteresiranost na eni strani ter prevelik pritisk na otroka ter prevelika pričakovanja staršev. Starši mnogokrat skušajo preko svojih otrok realizirati oziroma kompenzirati svoje neuresničene želje in hotenja (Tušak idr., 2009). Tako delovanje staršev je v nasprotju z otrokovo pravico, da mora v športu predvsem uživati in se zabavati, ne glede na dobljeni rezultat. Gimeno (2003, v Kajtna in Tušak, 2007) navaja, da je ena izmed pravic mladih športnikov tudi: »Pravica do podpore svojih staršev«.

Vloga staršev v odnosu do trenerja

Pri treniranju mladih športnikov je po mnenju Jošta in Vodičarja (2014) potrebno vzpostaviti optimalno razmerje med vlogo trenerja in družine. Včasih nekatere družine želijo, da bi trener kompenziral vse tisto, kar za športnike premalo naredijo družina, okolje in šola. Problemi nastanejo med trenerjem in starši. Posebno takrat, ko starši vedo več kot trener in menijo, da trenerji svoje vloge ne opravljajo dobro. V vsakodnevno otrokovo delo in delo trenerja naj se starš ne vtika. Če čuti, da se proces ne odvija tako, kot bi se moral, naj to preveri na štiri oči (nikakor pa ne med samim treningom ali tekmo) (Zupančič Regent, 2015).

Pričakovanja staršev glede trenerjev so velika in velikokrat se znajdejo v dilemi med željo, da bi se njihov otrok naučil veščin v športu in v športu užival, ter željo, da bi njihov otrok zmagoval. Zato starši pogosto posegajo v delo trenerjev, kar trenerji zaznavajo kot nezaupanje v njihovo delo (Tušak idr., 2009).

Tušak idr. (2009) menijo, da se je v času, ko je ukvarjanje s športom privilegij bogatejših, pojavil niz problemov. Starši, ki so začeli vlagati vedno večja sredstva v otrokov šport, in pa seveda različni sponzorji so kar naenkrat začutili svojo moč in kar je absolutno nesprejemljivo, začeli so misliti, da se lahko vmešavajo tudi v stroko. Žal jim velikokrat nihče ne pove, da so to popolnoma različne vloge, če pa jim pove, pa tega ne razumejo ali pa nočejo razumeti. Športnik je tisti, ki zadeve vidi v prvi osebi, starši pa delujejo le z vidika upoštevanja lastnega otroka. Orientirajo se le na svojega otroka, ne vidijo pa ostalih akterjev v športni situaciji. Takšna je narava staršev in takšna vloga je popolnoma normalna (Kajtna in Jeromen, 2007).

Slika 4: Osebe v športni situaciji mladega športnika (Sabock, 1985 v Kajtna in Jeromen, 2007).

Trener je tisti, ki mora usklajevati trening, ga prilagajati vremenskim razmeram, skrbeti za opremo, ustreči športnikom, staršem, upravam kluba ... (Kajtna in Jeromen, 2007).

V nekaterih situacijah le trener ve, kaj je najboljša za določeno ekipo in posameznega igralca. Vemo, da trenerji, ko se igrajo odločilne tekme, na igrišče postavljajo le najboljše igralce. Ko je prednost njihove ekipe dovolj velika, dobijo priložnost tudi igralci, ki še niso tako zelo uspešni in tako izpopolnjujejo svoje tekmovalne veščine. Pojavljajo se situacije, ko starši zahtevajo, da njihov otrok igra na vsaki tekmi, pa čeprav s tem ekipa ne bi bila konkurenčna. Spustijo se celo tako nizko, da ne spoštujejo ostalih članov/igralcev ekipe, čeprav so mogoče

v določenih situacijah boljši od njihovega otroka. Starši menijo, da je njihov otrok najboljši in želijo, da je njihov otrok bodoči šampion. Ti starši mogoče od trenerja niso dobili realne slike o otrokovem napredku in uspešnosti ali pa v goreči želji, da bi bil njihov otrok »zvezda«, ne pomislijo, da otrok ni tako zelo uspešen.

Tušak in Faganel (2004) ugotavljata, da so trenerji, vsaj tisti, ki so strokovnjaki, pri tem često nemočni, saj velja: Starši plačujejo – starši zahtevajo. Trenerji brez moči so podvrženi manipulaciji skupin staršev na oblasti, ki jim krojijo tudi zaslužek.

Tušak in Tušak (2003) navajata priporočljive vloge za starše:

- da finančno in čustveno podpirajo otroka oz. profesionalca,
- da pomagajo otroku prenašati stres, ki nastaja na tekmovanjih,
- da so navdušeni in pozitivni člani ekipe,
- da zagotovijo, da otrok sledi načelu dobre športnosti in etike.

1.1.3 Vloga otroka – športnika

Kajtna in Jeromen (2007) menita, da je športnik vsak, ki se redno ukvarja s tekmovalnim športom – ne opredeljuje ga količina in intenzivnost treningov.

Vloga otroka oziroma športnika v športu in nasploh je velika in nadvse raznovrstna. V prvi vrsti je otrok, brat, športnik, nasprotnik, učenec, sotekmovalec ... Vse te vloge so si med seboj zelo različne in kaj hitro se lahko zgodi, da otrok ne pozna vseh vlog ali jih ne zna pravilno in pravi čas uporabiti.

Kdo sem jaz? Kaj želim v športu doseči? Zakaj se trudim? Podobna vprašanja si mnogi športniki začnejo postavljati, ko sčasoma njihova kariera dobiva bolj jasne obrise. Večina odgovorov na zastavljena vprašanja vključuje njihovo sliko o sebi – samopodobo. Samopodoba predstavlja način, kako sebe vidimo, kako sebe razumemo in kako se skladno s tem tudi obnašamo. Samopodoba posreduje in zaznamuje posameznikovo komunikacijo z

ljudmi in svetom, njegove želje, pričakovanja, motive in na koncu tudi vrednote (Tušak in Faganel, 2004).

Mladi želijo v športu uživati v sami aktivnosti. Zanje je šport igra, ki jih sprošča in osrečuje (Tušak, 2001). Športna dejavnost otrok vsekakor ne sme biti podlaga za uresničevanje neizživetih ambicij staršev in drugih, ki so vključeni v otrokovo okolje, življenje. Predvsem otroci in mladina si obetajo od športa zabavo in sprostitev, kar ni nič nenavadnega, saj šport mladih deluje večkrat sprostitelno in terapevtsko glede na velike količine stresa, ki so mu izpostavljeni že tudi najmlajši (Tušak, Marinšek in Tušak 2009). Šport naj bi otroku sprva bil igra. »Športna rekreacija je tista svobodno izbrana in igriva športna dejavnost, ki človeka psihično in socialno bogati in sprošča ter ga od zgodnjega obdobja do pozne starosti vodi skozi veselje, užitek in zadovoljstvo, k celovitemu ravnovesju in zdravju« pove Berčič (2002). Tušak (2005, v Kajtna in Tušak, 2005) pravi, da se z njo otrok nauči novih vlog, uči se biti zavržen, uči se biti najboljši, po drugi strani pa mu igra (predvsem igra vlog) omogoča svoje gledišče iz egocentričnega spremeniti v bolj socialno.

Samo človek, ki se čuti notranje svoboden, se lahko igra. Sproščenost v igri omogoča, da zaživi v fiktivnem svetu, da razširi območja in časovnost svojega bivanja. Telesni in duševni napor športnika, ki ju doživlja med igro, pomenita zanj doživetje svobodnosti in sproščenosti, v bistvu ustvarjanje oziroma širjenje meja svobode (Doupona Topič in Petrovič, 2007).

Vloga otrok v športu je v prvi vrsti ta, da se zabavajo in vztrajajo v športu. Z odraščanjem je vlog več, postanejo pa tudi bolj kompleksne. Postavitev ciljev, pozitiven odnos do trenerja in sotekmovalcev, predanost športu in pozitiven odnos s starši so le nekatere izmed njih. Tušak in Faganel (2004) menita, da ima športnik, ki se močno identificira z vlogo športnika, bolj izraženo samomotivacijo, pozitivno in negativno tekmovalno motivacijo, težnjo po vplivanju in moči, je tudi bolj tekmovalen in bolj orientiran k ciljem in k zmagi. Takšni posamezniki, ki se bolj vidijo v vlogi športnika, so več pripravljene narediti za dober rezultat, bolj intenzivno so pripravljene trenirati, bolj so se pripravljene odrekati določenim stvarem.

Tušak idr. (2003) so mnenja, da pogosto prihaja do problemov pri kompatibilnosti med značilnostmi posameznika in vlogo, ki naj bi jo odigral v ekipi. Do takšnih problemov največkrat prihaja v mlajših starostnih kategorijah, ko otroci še sami dobro ne vedo, kako in

kaj igrati in predvsem zakaj biti na nekem igralnem mestu. Otroci – športniki imajo navadno neko željo, vendar si le te mogoče ne upajo povedati naglas. Nek otrok pričakuje, da bo postavljen za vratarja, ker mu je ta pozicija zanimiva in všeč, trener pa ga v prvem letu posadi na klop kot rezervnega igralca. Na tem mestu je potrebno poudariti, kako zelo pomembno je, da trener vzpostavi stik z otrokom, da se spoznavata, si zaupata in v takšnem primeru najdeta ustrezno rešitev. Velik delež k temu pripomorejo tudi starši, ki se z otrokom o določenih stvareh pogovorijo in tudi pomagajo otroku, da sprejema določene odločitve. S tem se izognemo nepotrebnim strahovom, ki jih športnik lahko razvije. Posebno strah pred tem, da razočara svoje starše, ki vanj vlagajo res največ kar se da, in strah pred tem, da razočara trenerja, ki se vsak dan trudi po svojih najboljših močeh. Dokazano je, da skupine delujejo bolj učinkovito, ko se vloga posameznika sklada z njegovimi sposobnostmi (Tušak idr., 2003).

Vloga kapetana ekipe

V športnih skupinah je pogosto precej izpostavljena tudi vloga kapetana, za katero Paranosić (1982, v Kajtna in Tušak, 2007) meni, da predstavlja združitev vloge igralca in vloge trenerja. Je posrednik med trenerjem in igralci, med samimi igralci, pa tudi posrednik med moštvi in sodniki kot predstavnik svojega moštva. Navadno je med uspešnejšimi igralci, pri njem je večje emocionalno investiranje in ima večjo odgovornost, zato je na takem mestu običajno dober, emocionalno in socialno zrel igralec, ki je navadno tudi izkušen in ima zaradi vseh svojih vrlin tudi ustrezno avtoriteto v moštvu, uživa spoštovanje. Kapetan ni privilegiran igralec, vendar v kritičnih situacijah prevzame le delno vodstveno vlogo trenerja, pa tudi takrat je njegova vloga omejena in podrejena skupnemu cilju.

Pogosto se dogaja, da se v ekipi pojavi več igralcev, ki želijo biti kapetani ali pa vsaj neformalni vodje na igrišču. Takšna situacija se pojavi, ko v eno ekipo naberemo preveč igralcev, ki imajo visoko izražene osebne lastnosti dominantnosti, maskuliniteti, agresivnosti, ki imajo izredno visoke ambicije in po možnosti visok status zaradi predhodnih uspehov (Tušak idr., 2003).

Vlogo kapetana bi lahko opredelili tudi kot nosilca informacij. Dežman (2005) je zapisal takole: »Glavni nosilec informacij je vedno igralec z žogo, glede na njegov položaj in gibanje

ter v skladu s celotno taktiko pa se postavljajo in gibljejo drugi napadalci.« V našem primeru je igralec z žogo kapetan ekipe.

Priporočljive vloge za mladega športnika navajata Tušak in Tušak (2003):

- da da vse od sebe – popoln fizični in mentalni pristop za doseg cilja,
- da obdrži pozitiven odnos,
- da se pogovarja s starši in trenerjem, kar se tiče njegovih občutkov in frustracij,
- da se vadi v športnosti in etičnosti,
- da si postavi cilje in dela na tem, da jih doseže.

1.2 VLOGE V ŠPORTU IN NJIHOVA POVEZANOST

Na splošno vemo, da je povezanost med starši in otroci, otroci in trenerjem ter starši in trenerjem zelo močna, a velikokrat samo na papirju. Pojavlja se, da so pričakovanja staršev v nasprotju s pričakovanji otrok in trenerja ter obratno. Otroci želijo v športu uživati, starši pa od njega pričakujejo le najboljše rezultate. Dupona Topič in Petrović (2007) navajata, da nekateri strokovnjaki menijo, da ne gre pri takih starših več samo za projekcijo njihovih neizživetih ambicij, temveč tudi za zaslužek, ki naj bi ga otroci – bodoči šampioni, prinesli. S tem prihaja do neinteresiranosti, nesoglasij, prenehanja s treningi, stresa in velikega pritiska tako na otroka kot tudi trenerja. Prihaja do konfliktov. »Konflikt lahko predstavlja nevarnost, hkrati pa je priložnost za razvoj posameznikov, odnosov in skupnosti. Od udeležencev konflikta pa je odvisno, ali ga uporabljajo za ustvarjanje ali uničevanje« (Iršič, 2005 v Jeriček, 2010).

Ne gre pa pozabiti, da je še posebej takrat, ko nastopijo problemi, odločilna prav trenerjeva vloga (Dupona Topič in Petrović, 2007). Da bi bile vloge trenerjev, staršev in otrok kar se da dobro povezane, je potrebno vzpostaviti komunikacijo. Andrejč in Dupona Topič (2007) menita, da pri tem ni pomembno le to, da zaposleni razumejo delovanje organizacije in svojo

vlogo v tem, ampak je ključno, da so ciljem organizacije predani. Se pravi, športniki, starši in trener morajo imeti skupen cilj in kar je še bolj pomembno, imeti morajo motivacijo za dosego tega cilja.

Nekateri avtorji omenjajo tudi 360 stopinjsko povratno informacijo, ki bi bila primerna in tudi zelo učinkovita tudi v športu. Po mnenju Kajtne in Tuška (2007) to pomeni, da trener, ki uporablja ta pristop, večkrat povpraša ljudi, s katerimi dela (športnike, upravo kluba, starše športnikov ...), kaj menijo o njegovem delu, in kot vir povratne informacije je vsekakor dobrodošel strokovni športni team.

1.2.1 Dosedanje raziskave

Tušak in Tušak (2001) sta v raziskavi s skupino 40 slovenskih nogometnih trenerjev ugotavljala najpomembnejše značilnosti uspešnega nogometnega trenerja. Te si sledijo: strokovnost, inteligentnost, delavnost, pedagoške lastnosti, profesionalnost, odločnost, avtoritarnost, psihološke sposobnosti, vztrajnost, ambicioznost, poštenost, pravičnost, komunikativnost, samokontrola, discipliniranost, ustvarjalnost, samozaupanje.

Tušak in Tušak (2001) sta z anketiranjem diplomantov Fakultete za šport ugotavljala 40 najpomembnejših lastnosti trenerjev. Našteli bomo le prvih deset: strokovnost, komunikativnost, prijateljski odnos, doslednost, fleksibilnost, pravičnost, poštenost, splošna razgledanost, avtoritativnost, razumevanje športnika.

Pozwardowski, Barott in Henschen (2002, v Kajtna in Tušak, 2007) so raziskovali pomen odnosa. Odnos med športnikom in trenerjem ima lahko pozitivne in negativne posledice na trening. V raziskavi so sodelovale športnice, ki se ukvarjajo s športno gimnastiko, in njihovi trenerji. Višja kot je kakovost športnika, bolj le-ta poudarja sposobnost trenerja za ustvarjanje dobrih odnosov.

V fenomenološki študiji so Pozwardowski, Barott in Henschen (2002, v Kajtna in Tušak, 2007) ugotavljali, kje se kaže odnos med trenerji in športniki. Kvaliteta odnosa se je kazala v obliki manipulativnih vedenj, ki so jih udeleženci uporabljali, in v količini pomirjanja (utrjevanja

prepričanja, da je vse v redu) ter v modeliranju. Odnos se kaže tudi v uslugah, ki jih trenerji in športniki delajo drug drugemu, medsebojni skrbi drug za drugega, zbiranju informacij drug o drugem, v pogajanjih in izražanju skrbi, zaupanja in verjetja ter v deljenju. Ugotavljali so, da je več skrbi za drugega tako s športnikove kot trenerjeve strani prisotne takrat, ko je interakcija pogostejša.

Velepec in Dupona Topič (2004, v Kajtna in Tušak, 2007) v raziskavi, opravljeni na 26 vrhunskih biatloncih in trenerjih, ugotavljata, da je v vrhunskem biatlonu v medosebnih odnosih med športniki in njihovimi trenerji razmeroma malo težav, kar potrjuje mnenje, da so lahko le dobri odnosi med trenerjem in športnikom tisto, kar vodi v vrhunske rezultate, zanimiva pa je bila ugotovitev, da tekmovalci svoj odnos do trenerja zaznavajo kot bolj kritičen kot odnos trenerja do njih.

V empirični študiji o značilnostih konca športne kariere slovenskih vrhunskih športnikov Cecić Erpičeva (2002) navaja, da so imeli udeleženci med športno kariero večinoma dobre odnose s starši, saj so jim bili v oporo in so jih spodbujali. Dobre odnose med udeleženci in njihovimi starši izražajo tudi rezultati, ki kažejo, da starši od večine športnikov niso pričakovali boljših rezultatov.

Cecić Erpičeva (2002) v svoji študiji navaja še, da so po mnenju slovenskih športnikov starši in družina vir opore, ne pa tudi stresa, kar kažejo druge študije.

Gimeno (2003, v Kajtna in Jeromen, 2007) je preverjal, če boljše poznavanje razmer v športu s strani staršev mlajših športnikov izboljša njihovo vključenost v šport. Njegov program »Parents training programme« vključuje 2 tipa nalog: socialne spretnosti in reševanje problemov. Z njim je izobraževal tako starše kot trenerje in ugotovil, da je imelo izobraževanje pozitiven vpliv na vedenje staršev in trenerjev. Vedenje obojih je bilo bolj konsistentno, boljše obnašanje staršev je bistveno olajšalo tudi delo trenerjev, izboljšali so se odnosi med trenerji in starši in zvišala se je motivacija obojih za sodelovanje v športu. Izboljšale so se tudi družinske vezi med starši in otroki, ker so starši bolje razumeli trening in dogajanje v športu.

1.3 MOTIVACIJA STARŠEV ZA VKLJUČEVANJE OTROK V ŠPORT

Motivacija je usmerjanje človekove aktivnosti k želenim ciljem s pomočjo njegovih nezadovoljenih potreb (Lipičnik, 1998). D. Fuoss in R. Troppmann (1981, v Tušak in Tušak, 2003) v eni izmed točk motivacije navajata, da je rezultat motivacije vedno aktivnost.

Zadnja leta se vse večji pomen daje temu, kakšna motivacija spodbuja starše in seveda tudi otroke, da se vključujejo v šport in v njem vztrajajo kljub naporom in morebitnim neprijetnostim. Otroci se s športom ukvarjajo zaradi zabave in druženja s prijatelji. V ospredju jim nista zmaga za vsako ceno in pa morebitni ugled, ki jim ga bi lahko prinesel šport. Večina mladih športnikov in športnic se tega še sploh ne zaveda. V športu uživajo in veseli so, če z njimi uživajo tudi njihovi starši.

V športu se v večji meri pojavljajo modeli zunanje in notranje motivacije, ki se nanašajo na posameznega udeleženca v športu, mi pa bomo model zunanje in notranje motivacije prenesli na starše otrok – športnikov.

1.3.1 Notranja motivacija

Deci in Ryan (1985, v Kajtna in Tušak, 2005) opredeljujeta intrinzično (notranjo) motivacijo kot *»delati nekaj zaradi aktivnosti same in za zadovoljstvo, ki izhaja iz samega nastopanja oz. izvajanja aktivnosti«*. Tako motivirani športniki se s športom ukvarjajo z namenom, da se kaj naučijo, da se sprostijo in da svoje sposobnosti ves čas izboljšujejo. Športna aktivnost športniku prinese zadovoljstvo.

1.3.1 Zunanja motivacija

Ekstrinzična (zunanja) motivacija se nanaša na množico razlogov, ki so zunaj športnika. Zunanje motivirani so športniki, ki trenirajo in tekmujejo zaradi kakršnega koli prestiža oz. nagrad, ki jih dobijo za uspešnost. Sem prištevamo materialne nagrade, socialni status in

ugodnosti, ki izhajajo iz njega, popularnost in težnjo po zmagovanju oz. demonstriranju tega, da so najboljši med športniki. Takšen je seveda vrhunski šport (Kajtna in Tušak, 2005). Takšna motivacija pripomore k temu, da športniki kmalu ne vidijo več nobenega zadovoljstva v športu.

Starši pogosto ne vključijo otroka v šport zato, ker bi otrok sam pokazal zanimanje ampak zato, ker želijo, da se otrok giblje. Pogosto pa željo po gibanju dodatno vzpodbudi uspeh določenega športnika ali športnice, ki se ukvarja s tem športom. Če določen klub osvaja odlične rezultate, je večja verjetnost, da se bodo starši odločili, da otroka vpišejo. Tako lahko zaznavamo športne trende, ki jim v večini primerov negativno podležejo starši. To pa se kaže v otrokovemu nezadovoljstvu v športu, ki ga trenira.

Predvsem starši bi se morali zavedati, da je prav njihova motivacija ključna pri vključevanju otroka v nek šport oziroma vztrajanju v športu. Posebej pomembno je to v zgodnjih fazah otrokovega razvoja, ko zunanji dejavniki, tako imenovani socializatorji, še nimajo močnega vpliva na njegovo osebnost in mišljenje. Tušak idr. (2009) menijo, da je eden izmed dejavnikov za vključevanje otrok v športne aktivnosti izobrazbena struktura staršev. Izobrazba je dejavnik, ki vpliva na to, kakšno mnenje imajo starši o športni aktivnosti, in posledično na materialni položaj družine. Višja izobrazba v večini primerov nakazuje tudi boljše gnotno stanje družine. Tisti, ki imajo, lahko več namenijo za razne pripomočke in s tem otroka dodatno motivirajo in animirajo. Privoščijo si lahko boljše pogoje vadbe in dodatno športno opremo.

Tušak (2003) navaja, da je eden izmed glavnih dejavnikov pri vključevanju otroka v šport okolje. Različna okolja nudijo družinam drugačne možnosti ukvarjanja s športom. Okolje lahko spreminjajo starši in družina kot osnovna mikrosocialna zgradba. To pa lahko olajša ali preprečuje fizično aktivnost otrok.

Pomembnost vloge staršev ni v trudu po aktivnem vplivu, ampak v podpori otrokom in v zagotavljanju okolja, ki spodbuja fizično aktivnost (npr: denar za članarino, prevoz na teren) (Tušak, 2003). Ko otrok začne svojo športno pot, starši v tem vidijo neko zadovoljstvo. Večina jih je mnenja, da se otrok s športom ukvarja zaradi zabave, igre, sproščenosti in ne zaradi tega, da bi nekoč postal vrhunski športnik. Ko pa otrok v športu napreduje, postaja vse boljši,

se lahko apetiti staršev na hitro spremenijo. Ni več samo zabava in zadovoljstvo. V ospredje stopata rezultat in ponos, da je njihov otrok med najboljšimi.

Pri mlajših športnikih je seveda ključnega pomena motivacija staršev, saj so le ti prvi, ki otroka spodbudijo k ukvarjanju s športom. Pomembno je, da prevladuje notranja motivacija, saj le tako otrok dobi tiste pozitivne vrednote, ki jih daje šport že v otroštvu. Res pa je, da starši včasih postanejo preveč zainteresirani in povzročijo več škode kot koristi. Povečujejo zmago in ne cenijo truda pri svojem otroku – športniku, ki pa je še vedno v prvi vrsti otrok. Res je torej pomembno vprašanje, koliko so starši pripravljeni, sposobni in zmožni s svojimi lastnimi zgledi (tudi z zdravim športnim načinom življenja) voditi svojega otroka in mladostnika ter ga oblikovati v celovito osebnost (Kajtna in Tušak, 2005).

1.3.2 Dosedanje raziskave

Duncan (1997, v Tušak idr., 2003) je v svoji raziskavi poskušal dobiti odgovor na vprašanje, kaj žene starše, da vključijo svojega otroka v šport. Starši so našli veliko prednosti ukvarjanja s športom. Pravijo, da se otroci na ta način vključujejo v timsko delo, šport jih tudi mentalno stimulira, jim pomaga znebiti se agresivnosti zaradi pritiskov v šoli, omogoča druženje z drugimi, otroci se zabavajo, vadijo, kar je dobro za zdravje, izgrajujejo samozavest, pomembno za dober fizični razvoj, naučijo se discipline in dobrih navad ter se izognejo slabim, naučijo se organizirati svoj čas pri usklajevanju domačih nalog, športa in drugih aktivnosti. Obenem pa športna preteklost staršev in njihovo aktivno ukvarjanje s športom naj ne bi bila ključnega pomena, zaradi katerega bi starši svoje otroke intenzivneje spodbujali k udeleževanju v okviru različnih športnih panog. Sicer pa naj bi se starša razlikovala glede razlogov, ki jih navajata, zakaj podpirata otrokovo udeležbo v športu. Očetje pri tem poudarjajo bolj tekmovalne razloge, medtem ko matere navajajo širši spekter razlogov za uvajanje oziroma podpiranje otroka v športni aktivnosti. Poudarjajo napredovanje pri osvajanju veščin, vzdrževanje dobre telesne kondicije, pridobivanje moštvenega duha in občutka pomembnosti.

Zanimivi so rezultati v mednarodni raziskavi, ki so jo delno opravili tudi pri nas. V vzorec raziskave so bili zajeti otroci do 12 let. Tako matere kot očetje so med spodbujevalci za aktivno športno udejstvovanje otrok po rangi za sorojenci, vrstniki, televizijo, učitelji športne vzgoje ... Tak podatek je nedvomno zgovoren, toliko bolj še zato, ker so celo v ZDA starši, kljub ogromnemu vplivu medijev na mladino, pred drugimi dejavniki socializacije za šport (Doupona Topič in Petrović, 2007).

Jambrešič (2004) je v svoji raziskavi v enem od vprašanj za starše postavila vprašanje: »Kakšne cilje imate za svojega otroka na področju splošne vadbe v okviru športnega programa ABC ŠPORT?« Ugotovila je, da je najpomembnejši cilj po mnenju staršev, da otroci razvijajo svoje gibalne sposobnosti. Drugi pomemben cilj je, da otroci izoblikujejo pozitivne vedenjske vzorce, kot so spoštovanje različnosti, pomaganje prijatelju, spoštovanje pravil igre ... Sledijo cilji: spoznavanje otrok z različnimi športnimi dejavnostmi, potrošnja odvečne energije, sklepanje novih prijateljstev in naučiti se koristnega preživljanja prostega časa. Najmanj pomemben cilj je, da imajo starši nekaj časa zase. V raziskavi je bilo ugotovljeno tudi, da je 78,58 % anketiranih staršev tudi samih športno aktivnih, kar je bistvenega pomena za otrokovo športno udejstvovanje.

Z razlogi, zaradi katerih starši vključujejo svoje otroke k športni vadbi, se je v svoji raziskavi ukvarjala tudi Čebokli (2006). Ugotovila je, da so starši vključili otroka v organizirano športno vadbo predvsem zato, da lahko otrok na tak način razvija svoje gibalne sposobnosti. Nekaj staršev je visoko ocenilo tudi trditev, da tako otrok koristno preživi prosti čas. Med pomembne razloge uvrščajo še: otrok se tako spozna z različnimi športnimi dejavnostmi, otrok tako sklepa nova prijateljstva in otrok tako potroši odvečno energijo. Med nepomembne razloge so starši uvrstili razloga: otrok tako postane dober športnik in tako imamo nekaj časa zase. Čeboklijeva je tudi ugotovila, da je več kot tri četrtine anketiranih staršev športno aktivnih. Žal pa je tudi odstotek staršev, ki se nikoli ne ukvarjajo s športom ali le nekajkrat letno, precej velik (32 %). Starši, ki so športno aktivni, se poslužujejo predvsem športnih panog, kot so hoja, tek, fitnes, aerobika, kolesarjenje, rolanje in smučanje.

Doupona Topič in Petrović (2007) navajata, da so rezultati zadnjih raziskav ohrabrujoči, saj kažejo, da se vseh navedenih problemov večina staršev že zaveda.

2 PROBLEM NALOGE

Namen diplomskega dela z naslovom Trikotnik starši trener otrok v rokometu je prepoznati in opredeliti mnenja staršev, trenerja ter otrok o tem, kaj naj bi bila njihova vloga v športu, ki ga trenirajo oziroma so posredno vključeni vanj. Zanima nas, ali se mnenja trenerjev, staršev in otrok med seboj lahko primerjajo ali so si nasprotna in kako to deluje navzven. Ugotoviti želimo tudi, katera izmed vlog je pri trenerju, starših ter otrocih po njihovem mnenju najbolj izražena.

Namen diplomskega dela je tudi ugotoviti, ali se mnenja otrok povezujejo s trenerjevimi pričakovanji. Zanima nas, kakšna pričakovanja ima trener od svojih športnikov ter kako se le to povezuje z mnenjem otrok o njihovi vlogi. Izvedeli bi radi, katere so najpogostejše težave trenerja s starši.

V diplomskem delu želimo ugotoviti, ali je motivacija staršev za vključitev otroka v šport notranja ali zunanja. Zanima nas, kateri so tisti dejavniki, zaradi katerih starši svojega otroka vpišejo v rokometni klub.

Na podlagi rezultatov in zaključkov raziskave bi lahko pomagali k izboljšanju odnosov med trenerji, starši in otroki v ekipnih športih. Prav tu je sodelovanje še kako pomembno, predvsem pa tudi to, da vsak člen ve, kaj so njihove naloge oziroma vloge ter kako jih lahko kar najbolje izpolnjuje. Tako bi pripomogli k uspešnemu delu v klubu. Tu mislimo na dobro delo trenerjev, zadovoljstvo staršev ter da bi športniki uživali v igri in bi tako s pozitivno energijo in »iskrico« prišli do vrhunca sezone.

3 CILJI IN HIPOTEZE

Cilj₁: Ugotoviti, ali so mnenja staršev o njihovi vlogi v športu otroka enaka ali vsaj podobna mnenju otroka o vlogi staršev ter mnenju trenerja o vlogi staršev v športu.

Cilj₂: Ugotoviti, ali so mnenja otrok o njihovi vlogi v športu enaka ali vsaj podobna mnenju staršev o vlogi otroka ter mnenju trenerja o vlogi otroka v športu.

Cilj₃: Ugotoviti, ali so mnenja trenerja o njegovi vlogi v športu enaka ali vsaj podobna mnenju staršev o vlogi trenerja ter mnenju otrok o vlogi trenerja v športu.

Cilj₄: Ugotoviti, ali so pričakovanja trenerja od otrok in staršev povezana z mnenji, ki jih podajo starši in otroci.

H1: Obstajajo razlike v pogledu na vlogo trenerja med trenerji, starši in otroci.

H2: Obstajajo razlike v pogledu na vlogo staršev med trenerji, starši in otroci.

H3: Obstajajo razlike v pogledu na vlogo otrok med trenerji, starši in otroci.

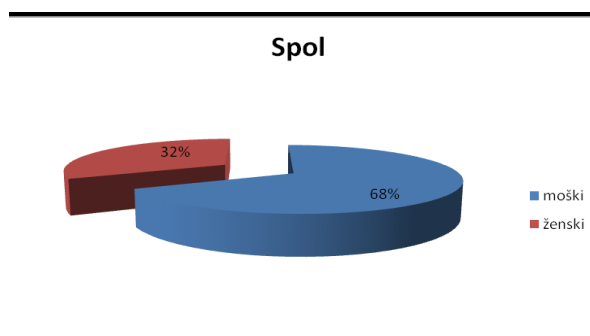
H4: Obstaja povezava med pričakovanji trenerja od otrok in staršev ter mnenji, ki jih podajo starši in otroci.

H5: Pri starših je bolj izražena notranja motivacija za vključevanje njihovega otroka v šport.

4 METODE DE LA

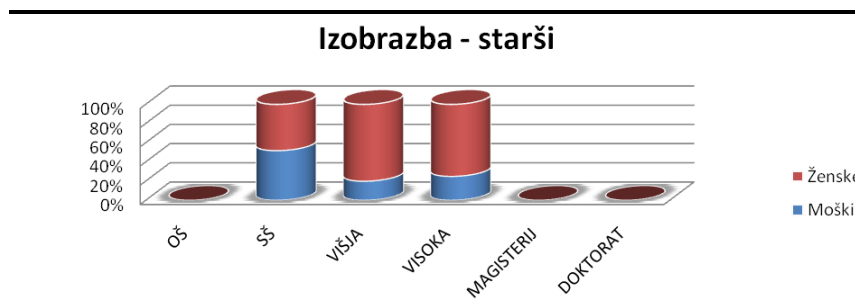
4.1 VZOREC MERJENCEV

Vzorec je zajemal 34 registriranih članov rokometnega kluba SVIŠ Pekarna Grosuplje, v dveh starostnih kategorijah. Starejši dečki (N=12, letnik 1998 do 2000) ter mlajši dečki (N=22, letnik 2001 in mlajši), 2 trenerja, pomočnika trenerja, trenerja rokometnega vratarja ter starše otrok (moški N=34 in ženske N=34).

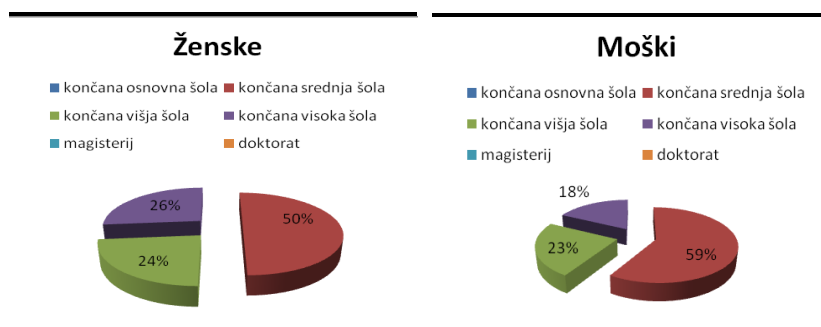
Slika 5: Odstotek sodelujočih v raziskavi glede na spol.

Iz rezultatov Slike 5 je razvidno, da v raziskavi prevladujejo moški. Mlajše selekcije roketnega kluba Sviš sestavljajo samo fantje, saj med dekletmi ta šport še ni tako priljubljen. Odstotek žensk predstavljajo mame športnikov, ki so sodelovale v raziskavi.

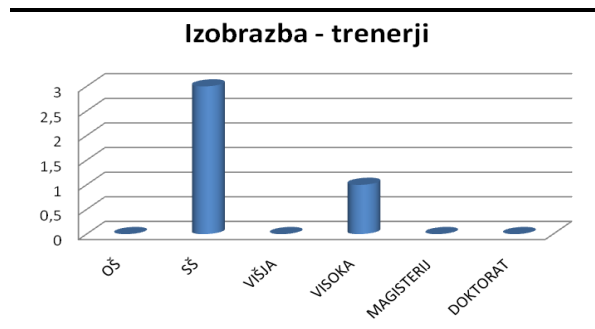

Slika 6: Odstotek sodelujočih staršev glede na izobrazbo.

Iz rezultatov Slike 6 je razvidno, da so starši v večji meri srednješolsko, višješolsko in visokošolsko izobraženi. Podoben odstotek tako moških kot žensk je izražen pri srednješolski izobrazbi, medtem ko je pri višješolski in visokošolski izobrazbi izražen večji delež žensk.

Slika 7: Odstotek sodelujočih staršev glede na izobrazbo po spolu.

Slika 8: Število trenerjev glede na izobrazbo.

Iz rezultatov Slike 8 je razvidno, da je 1 trener visokošolsko izobražen, 3 pa imajo dokončano srednješolsko izobrazbo, so pa vsi trije vključeni v proces visokošolskega izobraževanja.

4.2 PRIPOMOČKI

Za pridobitev podatkov je bil sestavljen anketni vprašalnik odprtega tipa ter anketni vprašalnik z večstransko izbiro odgovora. Za obdelavo podatkov je bil uporabljen program Excel ter program SPSS 20 za statistično obdelavo podatkov.

5 POSTOPEK

Zbiranje podatkov je potekalo s pomočjo anketnih vprašalnikov leta 2013 pred koncem tekmovalne sezone. Od demografskih značilnosti je bil zajet spol, starostna skupina (pri otrocih), izobrazba (pri trenerjih in starših) ter lastno ukvarjanje s športom (pri trenerjih in starših). Anketiranje s trenerjem in otroki je potekalo po koncu treninga v športni dvorani, kjer je vsak dobil list z vprašanji ter nanje odgovarjal. Anketiranje s starši je potekalo ločeno od otrok. Vsi so dobili vprašanja o tem, kakšna je po njihovem mnenju vloga otrok, staršev in trenerjev v rokometu. Starši so dodatno odgovarjali še, kako zelo se strinjajo z napisanimi trditvami, ki so se nanašale na njihovo motivacijo za vključitev otroka v rokometni klub SVIŠ. Trenerjem smo dodatno postavili vprašanje, katere so najpogostejše težave s starši otrok ter

kakšna so njihova pričakovanja do otrok in do staršev. Dodatne informacije smo pridobili ob obiskovanju tekem ter splošnem pogovoru s starši otrok.

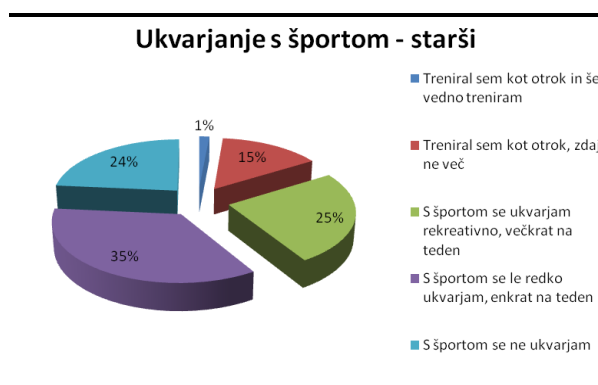
Po končanem anketiranju smo dobljene odgovore staršev, trenerjev in otrok razporedili v postavke, ki so se nanašale na vlogo trenerja (planiranje treninga, izvajanje treninga, kontrola uspešnosti treninga, vsestranska skrb za varovanca, svetovanje in pomoč svojim varovancem, vloga trenerja na tekmi), vlogo staršev (prevoz, financiranje, spodbujanje, učitelj, sodelovanje s klubom in trenerjem, vloga staršev na tekmi, ostalo), vlogo otrok (vloga na tekmi, vloga na treningu, vloga v ekipi, osebni napredek, ostalo). Vrednosti določene postavke smo dobili s tem, kolikokrat se je dobljeni odgovor pojavil/ponovil.

S statistično obdelavo podatkov smo izračunali hi kvadrat in ugotavljali, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti. Pričakovanja trenerjev do staršev in do otrok smo primerjali z mnenji staršev in otrok ter iskali morebitne primerjave.

Pri ocenjevanju napisanih trditev smo izračunali, kakšna motivacija prevladuje pri starših za vključitev njihovega otroka v rokometni klub. Primerjali smo vrednosti postavk, ki so se nanašale na notranjo in na zunanjo motivacijo.

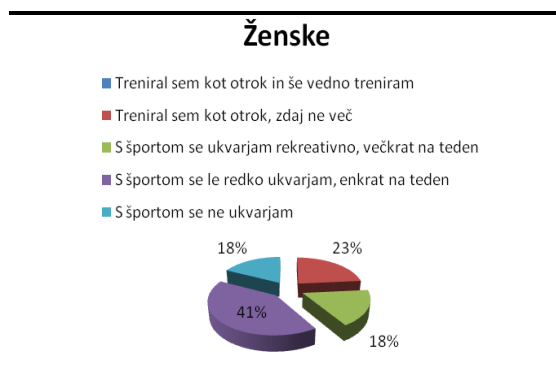
6 REZULTATI IN RAZPRAVA

6.1 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

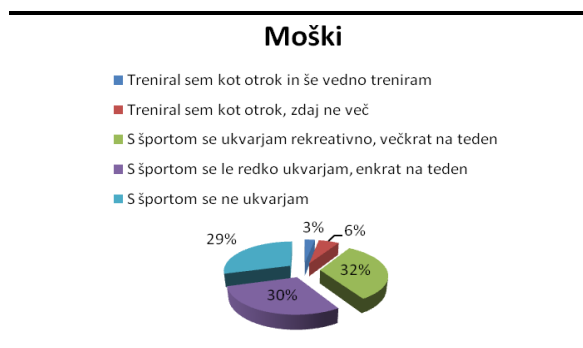
Slika 9: Odstotek sodelujočih staršev glede dosedanjega ukvarjanja s športom.

Iz rezultatov Slike 9 je razvidno, da se večina staršev s športom ukvarja vsaj 1x tedensko. 16 % jih je treniralo kot otrok, od tega jih 15 % ne trenira več. Dobra tretjina staršev se s športom ne ukvarja.

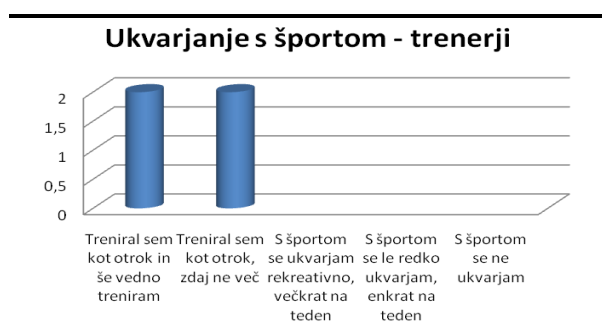
Slika 10: Odstotek žensk glede na dosedanje ukvarjanje s športom.

Iz rezultatov slike 10 je razvidno, da se skoraj polovica vseh anketiranih mam športnikov s športom ukvarja 1x tedensko. 18 % se jih s športom ukvarja večkrat na teden. 41 % pa se jih s športom ne ukvarja, 18 % jih je treniralo kot otrok, zdaj ne več.

Slika 11. Odstotek moških glede na dosedanje ukvarjanje s športom.

Iz rezultatov Slike 11 je razvidno, da se več kot 60 odstotkov moških s športom ukvarja vsaj 1x na teden. Skoraj tretjina anketiranih očetov športnikov se s športom ne ukvarja.

Slika 12: Število trenerjev glede na ukvarjanje s športom.

Iz rezultatov Slike 12 je razvidno, da so se vsi trenerji kot otroci ukvarjali s športom. Dva sta še vedno vključena v proces treniranja pri RK Sviš Pekarna Grosuplje.

6.2 VLOGA TRENERJA (MLAJŠI DEČKI)

Tabela 1

Vloge trenerja po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter vrednost χ^2

VLOGA TRENERJA	TRENER %	STARŠI %	OTROCI %	TRENER χ^2	STARŠI χ^2	OTROCI χ^2
Planiranje treninga	10,5	2,2	1	0,45	3,24	2,31
Izvajanje treninga	31,6	19,1	32	4,75	34,00	24,25
Kontrola uspešnosti treninga	0	2,9	2,1	0,45	3,24	2,31
Vsestranska skrb za varovanja	42,1	62,5	34	9,50	68,00	48,50
Svetovanje in pomoč	10,5	8,1	5,2	1,36	9,71	6,93
Trenerjeva vloga na tekmi	5,3	5,1	25,8	2,49	17,81	12,70
SD	16,45	23,29	15,54			
SKUPAJ	19	136	97			
Tveganje	0,05					
Stopnje prostosti	10					
Kritična vrednost	18,3					
χ^2						40,63

Legenda: SD – standardna deviacija; x^2 – hi kvadrat

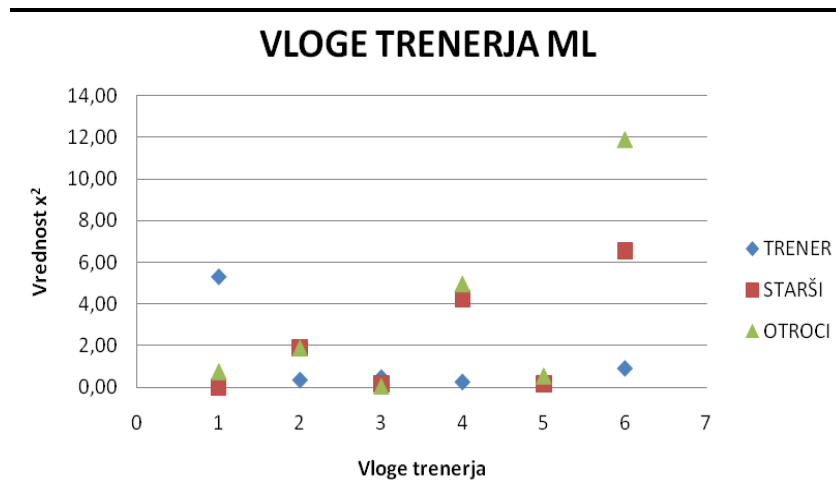
V tabeli 1 so prikazani deleži vlog trenerja po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter rezultat hi kvadrat testa (x^2), ki kaže, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti. Rezultati kažejo, da je med trenerji, starši in otroki najbolj izražena trenerjeva vsestranska skrb za varovanja. Dobljeni rezultat s strani trenerjev in staršev je pričakovan. Trenerji se zavedajo svoje dolžnosti, da skrbijo za svoje športnike in jih varujejo, saj z njimi preživijo veliko časa in se tudi čustveno navežejo nanje. Tudi sami so bili del procesa treniranja in vedo, da mladi potrebujejo to vlogo trenerja. Je pa tudi morala športa naravnana tako, da naj bi športniku omogočali kar se da zdravo in varno okolje za treniranje, še posebno pri mlajših starostnih kategorijah. Hižar (2006) je v svoji diplomski nalogi, v katero so bili zajeti starši, trenerji in športniki nordijske kombinacije, ugotovila, da trener kaže zanimanje za svoje športnike, jih ceni in jim je aktivno pripravljen pomagati. V tem primeru gre za popolnoma jasno vlogo trenerja. Vsi jo postavljajo v ospredje, je pa različno pomembna za starše, trenerje in otroke. Odgovori staršev so kar za 20 odstotkov višji kot odgovori trenerjev. Že sama narava staršev je taka, da največ pozornosti namenijo temu, da je njihov otrok v varnem »gnezdju« doma ali pa na treningu, tekmi. Tretjina staršev je bila kot otrok vključena v procesa treniranja in sklepamo lahko, da so bili deležni vsestranske skrbi njihovega trenerja ali pa so čutili pomanjkanje in sedaj za svoje otroke želijo, da se jim to ne zgodi. Mogoče je to nadaljnji problem, ki bi ga bilo zanimivo raziskati in pogledati dobljene rezultate. Družina vsem svojim članom zagotavlja pomoč, varnost, zaščito. Opravlja naloge, kot so nega in varstvo otrok, vzdrževanje, pomoč v bolezni in nesreči, nudi moralno oporo, čustveno oporo in varstvo, pravno in finančno pomoč (Tušak idr., 2009). Tudi otrokom je v interesu, da se trener za njih zanima in da jim posveča vsestransko skrb. Posebno v tej mlajši starostni kategoriji, kjer je neka splošna trenerjeva skrb za mlade športnike prav njim v veliko pomoč.

Izvajanje treninga trenerji in otroci postavljajo na drugo mesto, medtem ko starši tej vlogi ne dajejo posebne pozornosti. Večjo pomembnost tej vlogi so dali le tisti starši, ki so se s športom ukvarjali kot otroci. Pomembnosti te vloge se starši mogoče niti ne zavedajo, ker niso neposredno vključeni v procese treniranja tako kot otroci in trener. Le ti vedo, da brez treninga ni znanja in posledično tudi ne uspehov, ki jih dosegajo. Za otroke je še posebej

pomembno, da so treningi zanimivi in tako posledično temu dajejo velik pomen in se v odgovorih o tej vlogi močno dopolnjujejo s trenerjem. Kar je seveda dobro, saj je cilj treninga potem tudi podoben.

Zanimiv je rezultat, da otroci velik pomen dajejo trenerjevi vlogi na tekmi, medtem ko se trenerju ta vloga ne zdi tako zelo pomembna in tudi ne staršem. Trener je med tekmo za igralca zelo pomemben. Daje navodila in zna odreagirati v situaciji, ki je igralcu neznana. Tušak (2001) je mnenja, da imajo trenerji izredno nehvaležno vlogo, saj morajo igrati »mirne« in zrele osebnosti, ki znajo tudi v najbolj kritičnih trenutkih trezno razmišljati in poiskati rešitev. Tu nas je presenetil rezultat trenerjev. Pričakovali bi, da bodo trenerji to vlogo bolj izpostavili in da se bodo mogoče malo bolj zavedali pomembnosti le te. Mogoče je za tako mišljenje potrebnih še nekaj let dela z mladimi, saj kot vemo, so vsi trenerji in pomočniki še zelo mladi in bodo v bodoče dobili še veliko izkušenj. Dobljeni rezultat pa še ne zastre dejstva, da se vsi trenerji med tekmo zelo trudijo, iščejo rešitve, pomagajo igralcem, jih mirijo. Zelo pomembno dejstvo je tudi, da trenerji skrbijo, da vsi igralci dobijo svojo priložnost. To se le redko dogaja s klubi, ki žanjejo uspehe in imajo na sebi, v podzavesti, težko breme in tudi »dolžnost« do navijačev, kot je ubranitev naslova državnih prvakov.

Ostale tri vloge so bistveno manj izražene pri vseh. Večja razlika se pojavi le še v planiranju treninga, kjer trenerji v odstotkih nekoliko višje ocenjujejo svojo vlogo planiranja treningov, kar je povsem logično, saj tu vložijo svoje znanje in trud, ki ga otroci še ne razumejo, starši pa niti ne pomislijo na to. Zanimivo je, da se trenerji niso v nobenem od odgovorov nanašali na kontrolo uspešnosti treningov, medtem ko so starši in otroci navedli odgovore v smislu obveščanja staršev o napredku otroka ter kot neko vez med treningom in tekmami.

Slika 13: Primerjava mnenj o vlogah trenerja pri mlajših dečkih.

Iz rezultatov Slike 13 je razvidno, kako se pomembnost trenerjevih vlog spreminja glede na mnenja otrok, staršev in trenerjev po izračunanem hi kvadratu.

Iz izračuna hi kvadrata (x^2) ugotovimo, da obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi trenerja. Na podlagi rezultatov lahko hipotezo H1, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo trenerja med trenerji, starši in otroci, sprejmemo.

6.3 VLOGA STARŠEV (MLAJŠI DEČKI)

Tabela 2

Vloga staršev po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter izračunani χ^2

VLOGA STARŠEV	TRENER %	STARŠI %	OTROCI %	TRENER χ^2	STARŠI χ^2	OTROCI χ^2
Prevoz	6,3	8,9	17,2	0,46	1,06	2,02
Financiranje	12,5	12,2	22,2	0,15	1,32	2,06
Spodbujanje	50	60,2	39,4	0,00	2,10	2,55
"Učitelj"	12,5	8,9	9,1	0,18	0,01	0,00
Sodelovanje s klubom in trenerjem	12,5	7,3	5,1	0,79	0,06	0,41
Vloga na tekmi	6,3	0,8	6,1	0,40	2,38	2,15
Ostalo	0	1,6	1	0,20	0,13	0,05
SD	16,41	20,66	13,27			
SKUPAJ	16	123	99			
Tveganje	0,05					
Stopnje prostosti	12					
Kritična vrednost	21,03					

Legenda: SD – standardna deviacija; x^2 – hi kvadrat

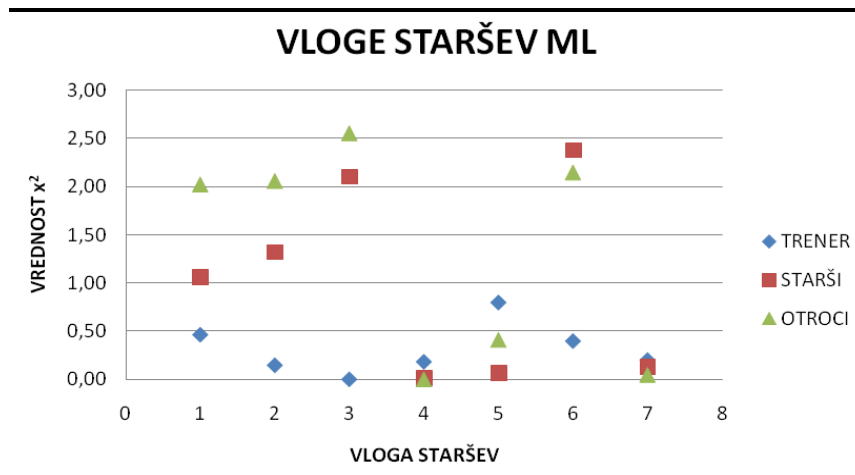
V tabeli 2 so prikazani deleži vlog staršev po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter rezultat hi kvadrat testa x^2 , ki kaže, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti. Rezultati kažejo, da je med trenerji, starši in otroki najbolj izražena vloga staršev spodbujanje. Edina večja razlika v odstotkih se pojavi prav tu. Med odgovori staršev in otrok. Starši že sami po sebi menijo, da je otroka potrebno spodbujati. Otroci, še posebej v mlajših kategorijah, radi vidijo, da nekdo stoji za njimi, jih motivira. Otrok mora dobiti zdrav odnos do dela in odgovornosti, za to pa mu morajo starši posredovati osnovna znanja, doslednost, upornost in strpnost (Tušak idr., 2009). Trenerji želijo, da starši otroke spodbujajo, tudi če niso na najbolj uspešni poti, saj tako gradijo dobre temelje in samozavest svojih otrok. Tušak idr. (2009) menijo, da se pozitivna vloga staršev v športu pravzaprav nanaša na starševsko podporo in spodbudo, pri čemer morata obe prihajati v zmerni količini, saj je najpogostejša napaka staršev prav prevelika ali premajhna vpletenost v šport. V našem primeru otroci dajejo kar za 20 odstotkov nižjo pomembnost spodbujanju. In prav tu bi se morali vprašati, ali je vključenost staršev v otrokov šport že prekomerna? Na drugi strani pa vidimo, da otroci vlogi staršev na tekmi dajejo večjo pomembnost.

Financiranje in prevoz sta v podobni meri izražena pri vseh. Malenkost večjo pomembnost obema vlogama dajejo otroci. Zanimivo je dejstvo, da se že tako mladi športniki zavedajo, da so starši tisti, zaradi katerih lahko trenirajo in se zabavajo v športu, ki je njim ljub. Duncan (1997, v Tušak idr., 2009) je v svojih intervjujih med drugim ugotavljal tudi to, kako vlogo staršev pri razvoju športne poti vidijo športniki sami. Vse skupine vrhunskih športnikov so bile soglasne glede mnenja, da je vloga njihovih staršev instrumentalnega pomena pri doseganju uspeha. Nudili naj bi jim predvsem moralno in finančno podporo pa tudi praktično podporo, in sicer za zagotavljanje potrebne opreme in prevozov na treninge pa tudi tekme. Prav taki rezultati se pojavljajo tudi v naši raziskavi. Otroci velik pomen dajejo prevozu na treninge in tudi tekme ter finančni pomoči pri plačevanju treningov in pripomočkov za

treniranje. Bozovičar (2011) je v svoji raziskavi ugotovil, da starši, ki plačujejo več, v večji meri spremljajo otroka na tekmovanju, a manj svetujejo, so v vlogi opazovalcev. Starši, ki plačujejo manj, manjkrat spremljajo otroka na tekmi, a večkrat svetujejo. Glede na smer, v katero se danes razvija vrhunski šport, so tudi finančni vložki, ki jih je potrebno prispevati za otrokovo udejstvovanje, vsaj v nekaterih športih, vedno višji in ne več nezanemarljivi (Tušak, 2001). Starši se finančno in časovno zavežejo športu svojega otroka. Kirk, Carlson, O'Connor, Davis in Glover (1997, po Cote, 1990, v Tušak idr., 2009) pravijo, da je družinski prihodek ključni faktor pri otrokovem vključevanju v šport, medtem pa Overman in Rao (1981, po Cote, 1990 v Tušak idr., 2009) pravita, da otrokovo vključevanje v šport in njegova motivacija nista odvisna od socialno – ekonomskega statusa staršev.

Vloga staršev kot »učitelja« je malo bolj izražena po mnenju trenerjev, saj se zavedajo, kako pomembno je, da tudi starši učijo otroka o športu. Tu ne mislimo tehnike in taktike, ampak splošno razgledanost in temeljne gibalne spretnosti. Dobri rezultati že dolgo časa niso zgolj naključje, ampak so plod temeljitega dela, v katerega so v veliki meri vključeni tudi starši.

Sodelovanje s klubom in trenerjem ter vloga staršev na tekmi je pri vseh podobno manj izražena. Od staršev mlajših športnikov bi pričakovali, da bodo večji pomen dali sodelovanju s klubom in trenerjem. Tu je potrebno poudariti, da se pričakuje sodelovanje v smislu pomoči, pogovorov, sestankov, in ne v smislu, ko starši učijo in diktirajo, kako naj deluje trener. V nekaterih družinah z vrhunskim športnikom se dogaja, da je le ta za starše v središču pozornosti, mu je dovoljeno vse in ima vedno prav. Taki starši so seveda tudi v stiku s trenerji »najpametnejši«, hitro začnejo odločati tudi o strokovnih pogledih. Trenerji so mnenja, da si starši prilaščajo vlogo trenerja večkrat, kot to trdijo starši, prav tako je vpliv staršev na njihovo delo večji, kot si to predstavljajo starši, je v svoji diplomski nalogi ugotovil Bozovičar (2011). Starši sodelujejo predvsem s finančno pomočjo, neredko igrajo tudi pomembno vlogo pri reševanju organizacijskih problemov, ob vsem tem pa je tu še najbolj pomembna funkcija – funkcija staršev.

Slika 14: Primerjava mnenj o vlogah staršev pri mlajših dečkih.

Iz rezultatov Slike 14 je razvidno, kako se pomembnost starševskih vlog spreminja glede na mnenja otrok, staršev in trenerjev.

Iz izračuna hi kvadrata (χ^2) ugotovimo, da ne obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi staršev. Na podlagi rezultatov lahko hipotezo H2, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo staršev med trenerji, starši in otroci, zavrnamo.

6.4 VLOGA OTROK (MLAJŠI DEČKI)

Tabela 3

Vloga otrok po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter izračunani χ^2

VLOGA OTROK	TRENER %	STARŠI %	OTROCI %	TRENER χ^2	STARŠI χ^2	OTROCI χ^2
Vloga na tekmi – tekmovalec	12,5	8,9	20	0,02	2,26	3,08
Vloga na treningu – učenec	37,5	42,2	45,7	0,13	0,04	0,13
Vloga v ekipi – soigralec	18,8	17,8	19	0,00	0,02	0,03
Osebni napredek	31,3	28,9	11,4	0,64	3,04	5,24
Ostalo	0	2,2	3,8	0,44	0,13	0,44
SD	14,93	15,94	15,79			
SKUPAJ	16	135	105			
Tveganje	0,05					
Stopnje prostosti	8					
Kritična vrednost	15,51					
χ^2						15,63

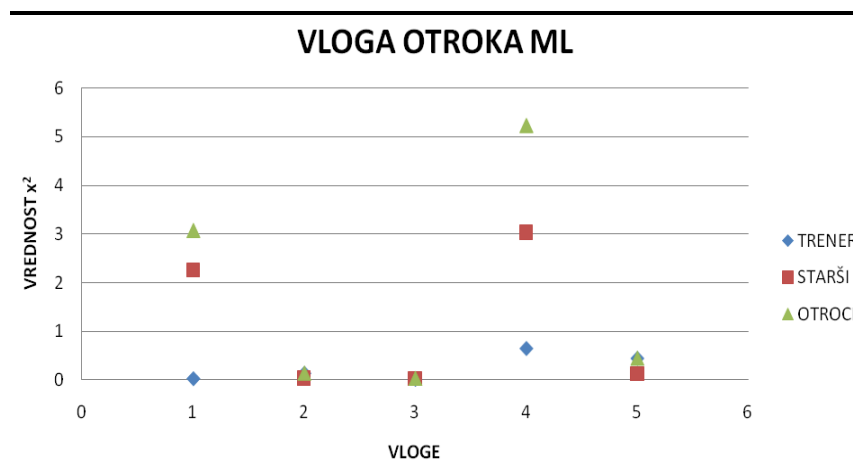
Legenda: SD – standardna deviacija; χ^2 – hi kvadrat

V tabeli 3 so prikazani deleži vlog otrok po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter rezultat hi kvadrat testa (χ^2), ki kaže, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti. Rezultati kažejo, da je med trenerji, starši in otroki najbolj izražena vloga otroka vloga na treningu, kjer deluje kot učenec. Trenerji si želijo, da se otroci na treningu potrudijo in da od njega odnesejo res največ, kar je možno, saj tako nekako sledijo letnemu programu, ki so si ga zadali. Če je za otroka torej šport sprva predstavljal neko obliko rekreativne dejavnosti, način preživljanja prostega časa, pa se lahko sčasoma, še posebej pod močnimi vplivi današnjega gledanja na šport, ki je zaznamovan z visokimi dosežki in približevanjem človekovim mejam, preoblikuje v dejavnost, delo, ki se ne odvija samo v prostem času, ampak zahteva polni delovni čas otroka – športnika in nemalokrat tudi njegovih staršev (Tušak idr., 2009). Pri tem je zelo pomembno, da velik pomen tej vlogi dajejo tudi starši, saj so tudi oni tisti, ki svojega otroka učijo vestnosti in vztrajnosti v športu. Starši od otroka zahtevajo, da se prilagodi novim zahtevam družbene vsebine, zaključen pa mora biti proces individualizacije in diferenciacije (Tušak idr., 2009). Nekaterim otrokom občasno pade volja do obiskovanja treningov in tu so na vrsti starši, ki morajo v otroku najti tisto motivacijo, ki bo otroka vzdignila. Predvsem pa menimo, da je vzgoja s strani staršev tista, ki otroka nauči vztrajnosti. Otroci, kljub temu da so stari do 12 let, se še kako zelo zavedajo, da je obisk treningov in dobro izvajanje le teh pomembno, kar nam jasno kažejo rezultati, saj je največji delež izražen ravno tukaj.

Otrokova vloga v ekipi je za vse podobno pomembna. Trenerji želijo pozitivno klimo v ekipi, da med seboj dobro sodelujejo in si pomagajo. Tega si želi tudi večina staršev. Predvsem si želijo dobrega sodelovanja njihovega otroka z ostalimi igralci v ekipi. Otroci se v ekipi dobro počutijo, saj se zavedajo, da so del nečesa, kar jim prinaša srečo in zadovoljstvo.

Osebni napredek je pomemben za trenerje in starše, za otroke pa je bolj pomembna njihova vloga na tekmi. Otroci se pri teh letih mogoče še ne zavedajo toliko, kako navznoter osebno in telesno zorijo. Prav starši in trenerji pa so tisti, ki to neverjetno hitro opazijo in se jim to zdi pomembno. Zavedajo se, da njihov otrok, športnik, varovanec raste in se spreminja v vedno bolj zrelo in odgovorno osebo, za kar so deloma zaslužni oni, tako trener kot starši.

Otrokova vloga na tekmi je pomembna za otroke z vidika tega, da nekaj pripomorejo k skupinskemu uspehu svoje ekipe. Če pri tem otroci na tekmi dosežejo še kakšen gol ali so kako drugače pohvaljeni od trenerja, pa se ta vloga še kako močno izrazi. Tekmovanje daje otroku možnost ocenjevanja svojih sposobnosti in primerjanja s sposobnostmi ostalih, kar se nam v vsakdanjem življenju tudi dogaja (Tušak idr., 2009). Šugman, Pavlovič in Žvan (1993, v Tušak idr., 2009) trdijo, da je tekma življenjska sopotnica človeka od rojstva do smrti. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da so naši športniki otroci, ki naj bi tekmo jemali bolj kot zabavo. Tu moramo umestiti odgovore staršev, iz katerih ugotovimo, da otrokova vloga na tekmi za njih (8,9 %) ni tako zelo pomembna kot za otroke (20 %). Od njih v tem trenutku še ne bi pričakovali vrhunskosti. Ali pač? »Kajakaši do 14. leta starosti imajo poseben tekmovalni sistem, prilagojen otrokom« (Kajak in Kanu, 2015). Prilagojen!

Slika 15: Primerjava mnenj o vlogah otrok pri mlajših dečkih.

Iz rezultatov Slike 15 je razvidno, kako se pomembnost otrokovih vlog spreminja glede na mnenja otrok, staršev in trenerjev.

Iz izračuna hi kvadrata (χ^2) ugotovimo, da obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi otrok. Na podlagi rezultatov lahko hipotezo H3, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo otrok med trenerji, starši in otroci, sprejmemo.

6.5 VLOGA TRENERJA (STAREJŠI DEČKI)

Tabela 4

Vloge trenerja po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter vrednost χ^2

VLOGA TRENERJA	TRENER %	STARŠI %	OTROCI %	TRENER χ^2	STARŠI χ^2	OTROCI χ^2
Planiranje treninga	10,5	5	0	1,96	0,18	1,99
Izvajanje treninga	31,6	7,5	26,5	2,43	4,18	2,69
Kontrola uspešnosti treninga	0	10	4,1	1,28	1,25	0,52
Vsestranska skrb za varovanca	42,1	68,8	34,7	0,50	3,20	3,40
Svetovanje in pomoč	10,5	1,3	4,1	2,87	1,07	0,07
Trenerjeva vloga na tekmi	5,3	7,5	30,6	1,18	2,92	8,17
SD	16,45	25,70	15,55			
SKUPAJ	19	80	49			
Tveganje	0,05					
Stopnje prostosti	10					
Kritična vrednost	18,3					
χ^2						39,86

Legenda: SD – standardna deviacija; χ^2 – hi kvadrat

V tabeli 4 so prikazani deleži vlog trenerja po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter rezultat hi kvadrat testa(χ^2), ki kaže, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti. Rezultati kažejo, da je med trenerji, starši in otroki najbolj izražena trenerjeva vsestranska skrb za varovanca. Najvišje je ta vloga izražena pri starših s skoraj 70 %, veliko manj pri trenerjih (42,1 %) in še manj pri otrocih (34,7 %). Tako visoka stopnja pomembnosti pri starših je pričakovana, saj so starši tisti, ki bodo vedno poskrbeli za otroka, da bo treniral v pogojih, ki so najboljši in bodo to od trenerja tudi pričakovali, mogoče, v nekaterih primerih, celo zahtevali, saj le ti plačujejo treninge. Ali to pomeni, da starši od trenerja v določeni stopnji pričakujejo preveč? Ali mora trener poskrbeti tudi za varovančeve osnovne življenjske stvari, kot so preoblačenje po treningu, pospravljanje umazanih oblačil, zavezovanje čevljev, opozarjanje na brisanje nosu. Namenoma smo navedli skrajne primere, saj se je v praksi že večkrat pokazalo, da določen delež staršev to tudi pričakuje. Je pa seveda to pogojeno z velikim finančnim vložkom staršev v šport otroka. Nekako bi veljalo načelo, več denarja več skrbi. Vloga trenerja mladih je zelo odgovorna družbena naloga, kajti trener s svojim zgledom in delom vpliva ne samo na razvoj telesnih sposobnosti mladih, ampak tudi na njihovo splošno duševnost in obnašanje. Za veliko mladih športnikov je lahko dober trener drugi oče, to pomeni, da mora trener mladih biti tako pozitivna osebnost kot tudi vzgojitelj in strokovnjak. Vadbo in delo z mladimi mora oblikovati tako, da bo pri mladih razvijal delavnost, odgovornost, discipliniranost, sodelovanje z drugimi, športno igranje, higienske navade, red in točen prihod na trening in samoizpopolnjevanje (Verdenik, Pocrnjič, Elsner, 1996 v Vidmar, 2007). Verjamemo, vsaj kolikor poznamo razmere v RK Sviš, in tudi odgovori staršev nam nakazujejo, da gre trenerjeva vloga vsestranske skrbi za varovanca v smer, da otroke motivira, nagrajuje in tudi graja, tolaži, usmerja v pravo smer, posluša, spodbuja in pohvali, da je športnikom dober zgled, da ima humor, da vidi potencialne vrhunske športnike, da je pedagog in psiholog.

Trener naj bi bil po mnenju staršev tudi zaupnik, prijatelj, strog, a pravičen, avtoritaren in odgovoren pri svojem delu, naj bi približal šport otroku. Po mnenju nekaterih ima trener največjo vlogo, celo večjo vlogo od staršev. V prvi vrsti pa bi se morali vprašati, kaj od trenerja želijo otroci. V naši raziskavi so navedli, da naj bi bil trener prijazen, ne strog, vzornik, da usmerja, tolaži in pohvali, da spoštuje vse igralce, da se z njimi razume in da se z

otroci zabava, ko ni tekme. Iz naštetega lahko razberemo, da je samo 6 odgovorov otrok in staršev podobnih. Pri tem se moramo vprašati, ali bo trener pri vsestranski skrbi za varovanca upošteval želje staršev ali želje otrok? Pojavi se veliko vprašanje, kaj bi se bolje obneslo, in še ena stvar, ki bi bila lahko deležna obširnejše razprave in raziskave. »Izjemno pomembno je, da se starši zavedajo, da ni dovolj le vprašanje, kaj lahko klub stori za njih. Prav vsak bi se moral tudi vprašati, kaj lahko kot posameznik stori za klub. S tem se gradi ugled kluba, ki je skupna stvar. Kluba in staršev. Hvaležen sem vsem, ki to razumejo. Delamo v korist otrok in kluba s ciljem, da bo še boljši. V smislu rezultatov in še čem ...« (Vodan, 12. 11. 2014).

Pri trenerju je že sam poklic naravnano tako, da skrbi za svoje športnike in jih varuje, še posebno mlade. Tušak (2001) pravi, da trener v povezavi s strokovnimi sodelavci celostno skrbi za športnika in je zanj tudi v celoti odgovoren. Otroci potrebujejo skrb, ki jo v procesu treniranja lahko dobijo le pri trenerju.

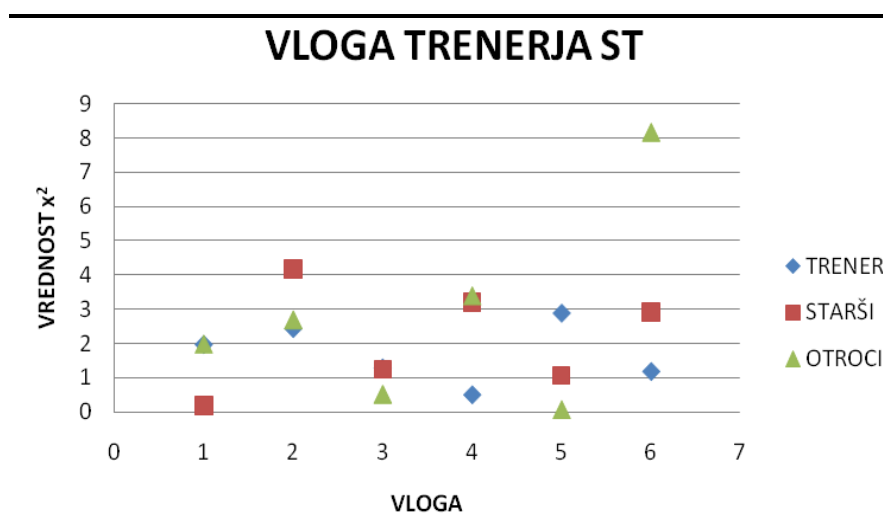
Izvajanje treninga je pomembno tako za trenerje kot tudi za otroke. Trener želi uresničevati svoje cilje na vsaki vadbeni enoti posebej, da bi stopnjeval pripravljenost športnikov. Tudi otroci se že zavedajo, da trening ni le to, da jim trener postavi stožce in da žogo. Vedo, da je to celovit proces, ki se stopnjuje skozi celo leto in se smiselno nadgrajuje iz ene vadbene enote v drugo. Starši so pri tem samo neposredno vključeni in temu ne namenijo velike pozornosti. Nekateri so v svojih odgovorih navedli le trenerjevo vestno izvajanje treningov.

Vloga planiranja treningov je tako kot pri mlajši starostni kategoriji pomembna za trenerje, saj le ti dajejo za to svoje znanje in trud. Starši pa, ker niso neposredno vključeni v vadbeni proces, planiranju ne dajejo večje veljave. Prav tako ne otroci.

Večje razlike so opazne tudi pri trenerjevem svetovanju in pomoči svojim varovancem. Trenerju se ta vloga zdi zelo pomembna, medtem ko starši in otroci niso enakega mnenja. Trener svojim športnikom svetuje in pomaga, kar mogoče športniki in tudi starši vidijo kot del vloge o izvajanju treninga in ne kot dejansko pomoč in svetovanje. Bonova (2007) pravi, da tudi med trenerji in športniki v isti panogi zaznamo različna mnenja glede vloge, nalog in pomembnosti trenerja.

Zelo velika razlika med mnenji je tudi glede trenerjeve vloge na tekmi. Otroci temu dajejo velik pomen, saj na tekmi od trenerja dobijo tiste ključne informacije, do katerih jim njihovo znanje še ne dovoljuje. Na tekmi od trenerja dobijo prepotrebno umirjenost in zavzetost, da delujejo kot ekipa. Zanimiv je podatek iz dobljenih rezultatov, da to za starše, predvsem pa za trenerje ni pomembno. Pojavi se podoben rezultat kot pri mlajši starostni kategoriji. Ali to pomeni, da se trenerji resnično ne zavedajo, kako velik pomen imajo za otroka in kakšen vpliv imajo na otroka med tekmo. Na to bi jih bilo zagotovo dobro opozoriti. Med tekmovanjem mora trener spremljati športnikovo vedenje, ogrevanje in počutje. Športniku je v pomoč, daje mu povratne informacije (Tušak, 2001).

Pomembnost trenerjeve kontrole uspešnosti treninga je pri starših starejše starostne skupine bolj izražena. Mogoče je to rezultat tega, da so starši že dlje časa v tem športu, imajo več izkušenj in informacij, kako vse skupaj poteka. Dlje časa že sodelujejo s trenerjem in klubom, zanima jih, če dosegajo zastavljene podcilje. Pomembno jim je tudi, da trener zna oceniti, kdaj nek trening oziroma sklop treningov ni bil najbolj primeren, in da znajo narediti temu primerno korekcijo. Tudi v tej starostni kategoriji pa ne moremo mimo dejstva, da trenerji niso podali nobenega odgovora, ki bi ga umestili v to kategorijo? Se mogoče ne zavedajo, da je potrebno treninge na različne načine ovrednotiti? Naj bo to primerjava od tekme do tekme ali napredek otroka na treningu.

Slika 16: Primerjava mnenj o vlogah trenerja pri starejših dečkih.

Iz rezultatov Slike 16 je razvidno, kako se pomembnost trenerjevih vlog spreminja glede na mnenja otrok, staršev in trenerjev.

Iz izračuna hi kvadrata (χ^2) ugotovimo, da obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi trenerja. Na podlagi rezultatov lahko hipotezo H1, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo trenerja med trenerji, starši in otroci, sprejmemo.

6.6 VLOGA STARŠEV (STAREJŠI DEČKI)

Tabela 5

Vloge otrok po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter vrednost χ^2

VLOGA STARŠEV	TRENER %	STARŠI %	OTROCI %	TRENER χ^2	STARŠI χ^2	OTROCI χ^2
Prevoz	6,3	18,8	16,3	1,01	0,25	0,00
Financiranje	12,5	2,9	18,4	0,13	3,29	3,79
Spodbujanje	50	37,7	14,3	1,97	1,13	4,26
"Učitelj"	12,5	15,9	16,3	0,10	0,00	0,01
Sodelovanje s klubom in trenerjem	12,5	13	16,3	0,03	0,06	0,16
Vloga na tekmi	6,3	10,1	18,4	0,52	0,35	1,25
Ostalo	0	1,4	0	0,12	0,46	0,37
SD	16,41	12,15	6,45			
SKUPAJ	16	69	49			
Tveganje	0,05					
Stopnje prostosti	12					
Kritična vrednost	21,03					

Legenda: SD – standardna deviacija; χ^2 – hi kvadrat

V tabeli 5 so prikazani deleži vlog staršev po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter rezultat hi kvadrat testa(χ^2), ki kaže, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti. Rezultati kažejo, da je med trenerji in starši najbolj izražena vloga spodbujanje, ki v odstotkih izstopa pri trenerjih. Odrasli predstavljajo spodbudo za otroka, vendar je tudi otrok spodbuda za starše, na katero se odzivajo (Tušak idr., 2009).

Jeriček (2010) je v vzorcu, kjer je bilo zajetih 40 rokometašic različnih starostnih kategorij od starejših deklic do članic, ugotovila, da imajo mlajše in starejše rokometašice precej odprte in pozitivne odnose s starši. Rokometašice so deležne čustvene podpore staršev, predvsem mlajše pa so tiste, ki je potrebujejo več. Mlajše rokometašice so s strani staršev deležne večjega omejevanja. Gradišar (2007) je v svoji diplomski nalogi o medosebnih odnosih med športnimi plesalci in njihovimi starši ugotovila, da plesalci in plesalke kažejo nekoliko večjo potrebo po materini kot po očetovi podpori. Ugotovila je, da imajo oboji precej odprt in pozitiven odnos s svojimi starši. Plesalci in plesalke so odgovarjali, da naj bi se s starši pogostokrat sproščeno pogovarjali o plesu ter včasih poslušali in ubogali materine oziroma očetove nasvete v zvezi s plesom. Na materino in očetovo podporo naj bi se pogosto zanašali in jo predvsem po neuspešnem nastopu tudi potrebovali. Radi naj bi videli, da jih mati ali oče prideta gledat na tekmovanje, ter naj bi včasih med tekmovanji tudi potrebovali njuno spodbudo. Prav to se je pokazalo tudi v naši raziskavi, saj otroci na prvo mesto postavljajo vlogo staršev na tekmi (da pridejo navijat na tekmo, da me pridejo gledat ter tudi da se vzorno obnašajo na tribuni) ter v enaki meri vlogo financerjev njihovega športa (predvsem nakup opreme in plačevanje treningov).

Trenerji se zavedajo, kako močno lahko spodbuda staršev deluje na otroka – športnika, da še bolj uživa v športu in se trudi po svojih najboljših močeh. V tem starostnem obdobju je spodbujanje pomembno predvsem, ker se otroci začno zavedati tudi drugih interesov in želja najstniškega obdobja in lahko kaj hitro pozabijo na rednost treningov in trud na tekmah. Otroci spodbujanja ne postavljajo na prvo mesto. Starejši oziroma izkušenejši športniki se v odnosu s starši najbrž počutijo bolj neodvisne in samostojne kot mlajši športniki, kar pa ne pomeni, da pravilne podpore in spodbude staršev ne potrebujejo (Tušak idr., 2009). Starši morajo pokazati veliko fleksibilnost v odnosu do vse večje neodvisnosti in samostojnosti otrok v vseh vidikih (Tušak idr., 2009).

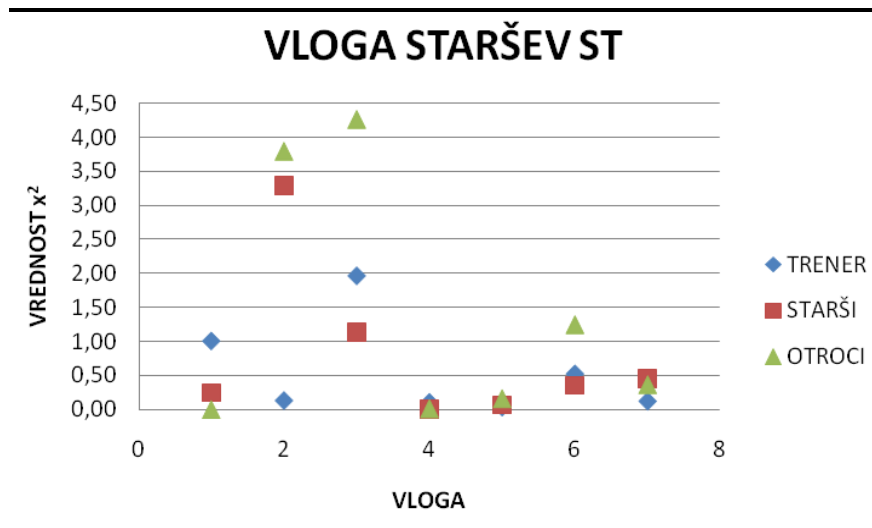
Kot vse kaže, finančni vložek v otrokov šport za starše ne predstavlja bistvene teže. Potrebno je poudariti, da fantje trenirajo 5x na teden in da mesečni znesek, ki ga morajo starši nameniti za otrokov trening, ni tako visok kot na primer v večjih mestih po Sloveniji. Res je, da morajo v večini primerov starši poskrbeti za prevoz na tekmo, a to združijo kot prijetno s koristnim in si ogledajo tekmo ter navijajo. Vse skupaj pa ne zastre dejstva, da si nekateri še

vseeno le stežka pridobijo/prihranijo finančna sredstva za plačevanje otrokovega treninga in seveda športne opreme. Otroci se te vloge staršev zavedajo. Dajejo ji dokaj velik pomen. Kot vse kaže, so družine teh otrok povezane, imajo jasne cilje, kar pa je najpomembnejše, se med seboj pogovarjajo. Otroku v tej starosti je potrebno jasno povedati, kako in kaj z njegovim športom. Poudariti je potrebno, da starši ne plačujejo za vrhunskost športnika, ampak za njegov zdrav razvoj in zdravo življenje. Trener finančno vlogo staršev podpira in je zanj pomembna, saj starši s tem pomagajo klubu, da se razvija, nudi kar se da dobre pogoje za treninge in s tem skrbi tudi za mlajše selekcije, ki prihajajo.

Starši svojega otroka vozijo na treninge in tekme, zato se jim zdi njihova vloga pomembna. V večini primerov se starši med seboj dogovarjajo, da si te prevoze nekako razdelijo. Po mnenju trenerja ta vloga staršev ne izstopa, kar je zanimivo. Trenerji to ne dojemajo kot zelo pomembno, ker se v večini primerov dogovorijo s starši za prevoze otrok in polovico tekem odigrajo na domačem igrišču. Za tekme v bolj oddaljene kraje pa najamejo avtobus, ki športnike varno in zanesljivo pelje.

Vlogo staršev kot učiteljev ter sodelovanje staršev s klubom in trenerjem vsi navajajo podobno. Vsi so mnenja, da morajo biti starši kot učitelji v smislu, da otroka izobražujejo o športu, mu svetujejo, a se vseeno ne silijo v delo trenerja in v njegove cilje. Ker so starši stalno ob otroku, mora trener znati posredovati predvsem takrat, kadar opazi prva napačna ravnanja v starševskem odnosu do otroka – športnika. Trener naj bi staršem tudi posredoval informacije glede nekaterih osnovnih pravil vedenja (Tušak, 2001).

Vlogo staršev na tekmi otroci – športniki navajajo v večji meri kot trenerji in starši. Otroci potrebujejo podporo v družini, ne samo s spodbujanjem, ampak tudi z dejansko udeležbo na tekmi. S tem dobijo otroci dodatno potrditev, da se starši zanimajo za njegov šport, predvsem pa za njegov napredek. Trenerji želijo, da se starši udeležujejo tekem, a pri tem poudarjajo, da navijajo v duhu fair playa in da niso sodniki in trenerji s tribun. Prav to v svojih odgovorih navajajo tudi otroci.

Slika 17: Primerjava mnenj o vlogah staršev pri starejših dečkih.

Iz rezultatov Slike 17 je razvidno, kako se pomembnost starševskih vlog spreminja glede na mnenja otrok, staršev in trenerjev.

Iz izračuna hi kvadrata (χ^2) ugotovimo, da ne obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi staršev. Na podlagi rezultatov lahko hipotezo H2, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo staršev med trenerji, starši in otroci, zavrnamo.

6.7 VLOGA OTROK (STAREJŠI DEČKI)

Tabela 6

Vloga otrok po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter izračunani χ^2

VLOGA OTROK	TRENER %	STARŠI %	OTROCI %	TRENER χ^2	STARŠI χ^2	OTROCI χ^2
Vloga na tekmi – tekmovalec	12,5	7,4	32,8	0,27	5,06	7,78
Vloga na treningu – učenec	37,5	37	37,5	0,00	0,00	0,00
Vloga v ekipi – soigralec	18,8	16	29,7	0,07	1,21	1,86
Osebni napredek	31,3	32,1	0	1,20	6,94	12,32
Ostalo	0	7,4	0	0,60	2,94	2,39
SD	14,93	13,86	18,46			
SKUPAJ	16	81	64			
Tveganje	0,05					
Stopnje prostosti	8					
Kritična vrednost	15,51					
χ^2						42,63

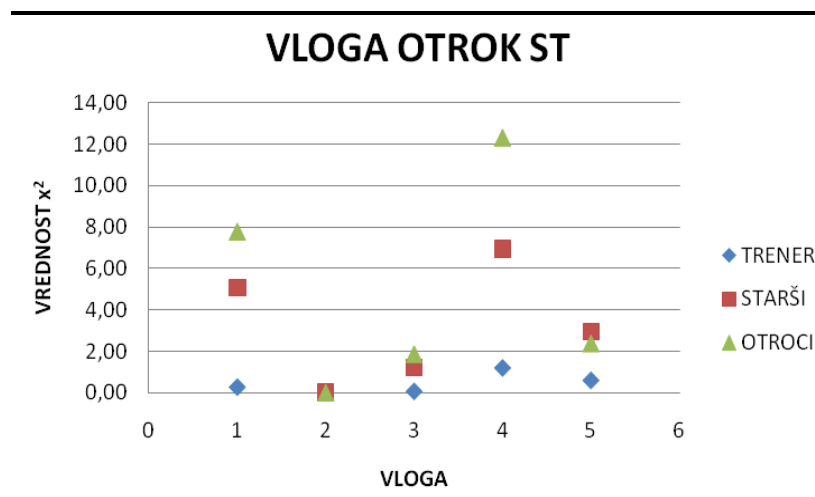
Legenda: SD – standardna deviacija; χ^2 – hi kvadrat

V tabeli 6 so prikazani deleži vlog otrok po mnenju trenerjev, staršev in otrok ter rezultat hi kvadrat testa (χ^2), ki kaže, ali obstaja značilna statistična razlika med odgovori trenerjev, staršev in otrok glede na empirične in teoretične vrednosti. Rezultati kažejo, da je med trenerji, starši in otroki najbolj izražena vloga otroka kot učenca. Vsi se zavedajo, da je otrok v prvi vrsti v šport vključen za to, da se uči. Poleg tehnike določenega športa se otrok uči tudi socialnih spretnosti, solidarnosti, pomoči, sodelovanja, prilagajanja, obenem pa se ima lepo. Seveda so razlogi, zaradi katerih se otroci želijo vključiti v tekmovalne oblike športa, različni, toda eden najpogostejših je prav zabava (Cecić Erpič, 2005). In prav to »zabavo« lahko dobijo otroci na treningu. Vse to otrok/športnik dobi in ni važno v kakšen šport je vključen. Marsikaj se iz otrok prenese tudi na starše športnikov, ki potem skozi šport otroka mogoče malo drugače gledajo na stvari v vsakdanjem življenju.

Pomemben je podatek, da je za otroke pomembna vloga tekmovalca. Predvsem gre tu za dejstvo, da se ekipa počuti, med vsemi udeleženi v tekmovalne, zelo močno in cilja na velik uspeh. Veliko je bilo podanih odgovorov, da je njihova vloga na tekmi, da dajo vse od sebe. Tudi Primož Peterka je nekoč dejal: »Nič ne bom obljubil, razen to, da bom dal vse od sebe« (Rekord, 24. dec. 2015, str. 6). Tudi Dražen Petrović je rekel: »Ko igram košarko, pač želim biti najboljši« (Rekord, 28. maj 2015, str. 6). Tekmovalnost je pri njih na visokem nivoju predvsem tudi zato, ker smo anketiranje izvedli pred zaključnimi tekmami v sezoni. Starši to vlogo vidijo precej drugače kot otroci. Z vidika tega, da naj bi starši v športu otroka stremeli k razvoju osebnosti in ne k vrhunskosti, je to razumljivo in priporočeno.

Vlogo soigralca najbolj izražajo otroci, saj so oni tisti, ki to dejansko so. Morajo se potruditi, da se razumejo in sodelujejo med seboj. Zavedajo se tudi, da lahko le skupno nekaj dosežejo. Po mnenju Tuška in Tuška (1994) posameznik v skupini zadovoljuje svoje interese in potrebe (varnost, sprejetost, pripadnost, uveljavljanje, sodelovanje itd.). Trenerji to dojemajo z vidika tega, da mora biti skupinska moč tolikšna, kot je močan najmanj izkušen športnik. **Poudarjajo**, da si morajo med seboj pomagati in da so na tekmi odvisni drug od drugega, od njihovega skupinskega delovanja in ne od nasprotnika. Staršem pa je pomembno, da se otroci – soigralci med seboj razumejo, se prilagajajo drug drugemu in na tekmi kljub napakam pohvalijo drug drugega in tako vlivajo pozitivno energijo ekipi vse do konca tekme.

Pri otrocih v tej starosti bi pričakovali, da bodo navedli vsaj kakšno vlogo glede njihovega osebnega napredka, vendar je niso. S tem smatramo, da to za njih ni postavljeno v ospredje, pa čeprav se dogaja, da fantje svoje mišice v garderobi velikokrat razkazujejo in se na nek način zabavajo. Ni pa vse v fizičnem izgledu. Starši in trenerji navajajo, da se vloga otroka v športu kaže tudi kot to, da pridobiva samozavest, si gradi kariero, se uči sodelovati, se izogne stran potem, si zastavlja nove cilje, je odgovoren. Cecić Erpičeva (2005) poudarja, da tekmovalni šport ni le okolje za razvoj telesnih sposobnosti in veščin, ampak tudi možnost učenja učinkovitega in konstruktivnega reševanja problemov, odgovornosti, prilagajanja, sodelovanja, podrejanja pravilom in moralnega vedenja.

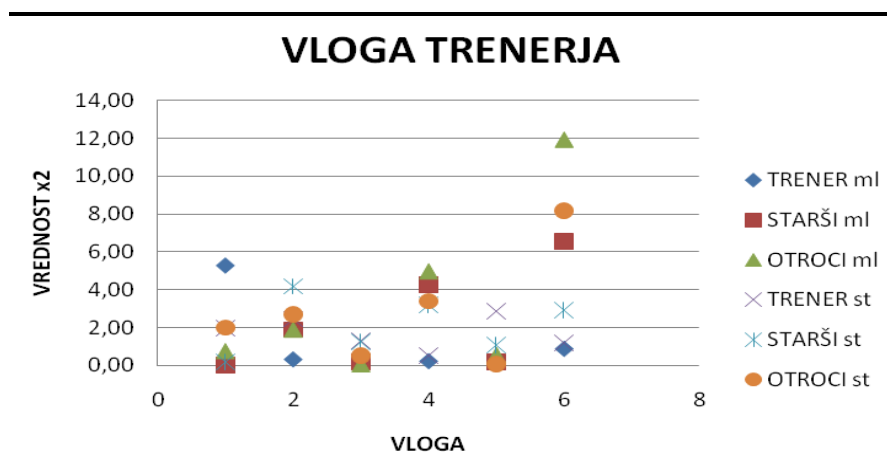

Slika 18: Primerjava mnenj o vlogah otrok pri starejših dečkih.

Iz rezultatov Slike 18 je razvidno, kako se pomembnost otrokovih vlog spreminja glede na mnenja otrok, staršev in trenerjev.

Iz izračuna hi kvadrata (χ^2) ugotovimo, da obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi otrok. Na podlagi rezultatov lahko hipotezo H3, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo otrok med trenerji, starši in otroci, sprejmemo.

6.8 PRIMERJAVA VLOG MED MLAJŠIMI IN STAREJŠIMI DEČKI

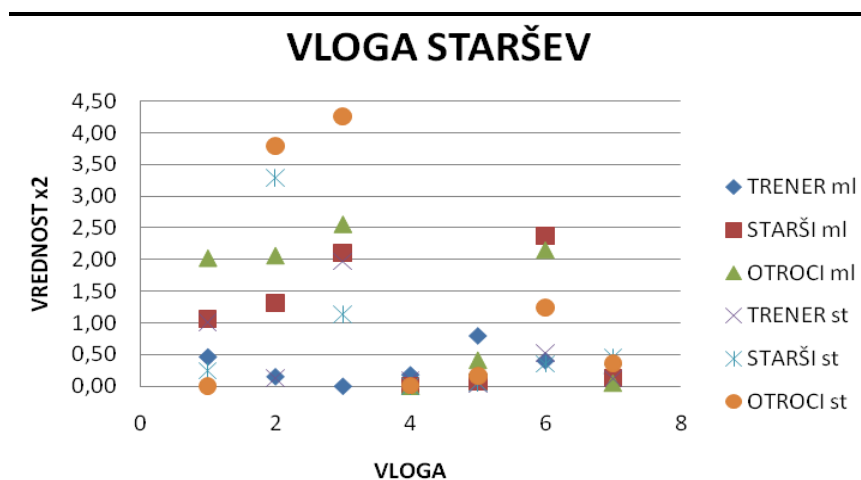

Slika 19: Odstotek povezanosti trenerjevih vlog po mnenju otrok, staršev in trenerjev obeh starostnih skupin.

Kot vidimo iz Slike 19, je dojemanje trenerjevih vlog s strani staršev, otrok in trenerjev različnih starostnih kategorij različno. Razlika v starosti športnikov je tista, ki je najbolj odločilna pri podajanju odgovorov trenerjev, staršev in otrok. V raziskavi smo ugotovili, da se odgovori trenerjev obeh starostnih kategorij skoraj popolnoma ujemajo le pri vsestranski skrbi za varovanca ter pri vlogi na tekmi. Nobena druga postavka, kot smo že ugotovili, za trenerje ni tako zelo pomembna. Suhadolc (2009) je primerjala odnos med trenerji in športniki v individualnih in ekipnih športih in ugotovila, da so se razlike med starejšimi in mlajšimi športniki pokazale v socialni podpori, kjer trenerji mlajših športnikov menijo, da jim nudijo dovolj socialne podpore in se mlajši športniki s tem dokaj strinjajo. Pri starejših se športniki ne strinjajo s svojimi trenerji, ki so prepričani, da jim nudijo dovolj socialne podpore. Starejši športniki imajo že neko predstavo, kakšen naj bi idealen trener bil, zato verjetno tudi bolj kritično ocenjujejo trenerja in od njega več zahtevajo. Mlajši športniki se strinjajo, da jim trener posveča dovolj pozornosti in skrbnosti in skrbi za dobro ozračje v ekipi.

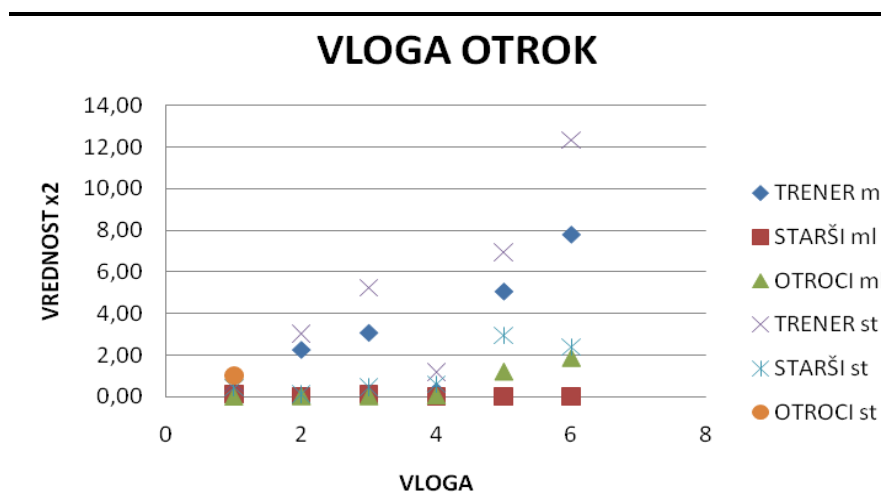
Dokaj usklajeno mnenje staršev obeh starostnih kategorij se pojavi le pri trenerjevi vlogi izvajanja treninga, ki pa za nobenega starša ni tako zelo pomembna. Podobno mnenje otrok

obeh starostnih kategorij pa se pojavi ob postavki svetovanje in pomoč svojim varovancem. Le ta za otroke – športnike ni med trenerjevimi pomembnejšimi vlogami.

Slika 20: Odstotek povezanosti starševskih vlog po mnenju otrok, staršev in trenerjev obeh starostnih skupin.

Iz Slike 20 lahko vidimo dokaj usklajene rezultate mlajše in starejše starostne kategorije o vlogah staršev. Tu lahko še bolj nazorno vidimo, da ne obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi staršev.

Slika 21: Odstotek povezanosti otrokovih vlog po mnenju otrok, staršev in trenerjev obeh starostnih skupin.

Iz rezultatov Slike 21 je razvidno, kako različna so mišljenja otrok, staršev in trenerjev v obeh starostnih kategorijah glede vloge otrok v športu. Vlogo otrok na tekmi otroci, starši in

trenerji obeh starostnih kategorij vidijo podobno. Ostale vloge pa so, če primerjamo odgovore obeh starostnih kategorij, različno pomembne.

6.9 NAJPOGOSTEJŠE TEŽAVE TRENERJEV S STARŠI OTROK

Najpogostejše težave s starši otrok, ki so jih navedli trenerji iz obeh starostnih kategorij:

- Vmešavanje v delo trenerja,
- neredno obiskovanje treningov (otroka ne vozijo redno na trening),
- niso pripravljeni pomagati klubu (prevozi),
- nekorektno navijanje na tekmah,
- želijo od otroka več, kot je sposoben (nerealna pričakovanja),
- problem s komunikacijo,
- vtikanje v delo trenerja med tekmo in v času treninga,
- neprofesionalnost,
- opravljanje za hrbtnom,
- hinavščina,
- starši vzbujajo nevoščljivost svojih otrok do soigralcev,
- vodenje igre otroka s tribune.

Na podlagi navedenih težav lahko sklepamo predvsem to, da gre tudi za težave, ki jih starši mogoče nehote povzročajo. Na primer, problem s prevozi in komunikacijo. Nekateri starši se mogoče ne upajo peljati drugih otrok na neko bolj oddaljeno tekmo. Mogoče nimajo dovolj prostora v avtu še za kakšnega člana ali pa enostavno ne pomislijo, da bi lahko s tem pomagali klubu. Na tekmi starši, v goreči želji, da se njihov otrok dokaže in pokaže, usmerjajo potek igre. Velikokrat celo zmerjajo nasprotnike, sodnike in trenerja. Ob obiskovanju tekem se lahko samo sprašujemo: Ali niso to SAMO otroci, ki uživajo v športu. Starši malodane spustijo dušo, ko se gre za njihovega otroka. Po končani tekmi pa se vedno pojavlja ista zgodba. Ko doživijo poraz, so krivi sodniki, trener in še kaj drugega, ko zmagajo, je vse v najlepšem redu.

Iz prej dobljenih rezultatov lahko opazimo, da starši, še posebej v mlajših starostnih kategorijah prevozu in sodelovanju s klubom in trenerjem res ne dajejo velikega pomena. Malo boljši rezultati so v starejši skupini, a še vedno ne tako, kot bi si želeli trenerji.

Trenerji bi morali dati večji poudarek na komunikaciji s starši. Nekateri strokovnjaki so mnenja, da je pametno večkrat letno imeti sestanek z vsemi starši otrok in prav tam poudariti ključne probleme, ki so se v preteklosti pojavljali, in s tem spodbuditi starše, da se temu izognejo. Trener naj bo tista oseba, ki bo začela komunicirati. Nekateri starši enostavno samo pripeljejo svojega otroka na trening in ga nato pridejo iskat. Menijo, da dovolj naredijo, če pridejo otroka spodbujati na tekmo, a v večini primerov se tam zopet pojavijo težave, ko usmerjajo svojega otroka s tribune, se obnašajo neprofesionalno, želijo da je otrok najboljši, pa čeprav ima na treningih težave.

Tušak idr. (2009) pravijo, da imajo trenerji mladih načelno skupno prepričanja, da je primaren cilj športa mladih socializacija otroka. Podobno razmišljajo tudi drugi. Starši se močno strinjajo s trditvijo, da šport pripravlja otroka za odraslo življenje. Mnogi so prepričani, da je šport pozitiven »socializator«. Žal pa vsi prepogosto ne ravnajo skladno s svojimi načelnimi prepričanji in manipulirajo z željami in interesi otrok. Jeriček (2010) med osnovnimi pravili vedenja staršev v otrokovem športu navaja tudi, da kadar trenerja ni na tekmovanju, lahko tudi starši dajo strokovno oceno otrokovega nastopa, vendar mu je potrebno dati pozitivno spodbudo že pred oceno ne glede na uspeh ali neuspeh. Otrok nujno potrebuje podporo. Čas za strokovno oceno in analizo ni takoj po tekmi, še posebno v situaciji neuspeha, pač pa naslednji dan ali v naslednjih dneh, ko so čustva razočaranja že nekoliko zbledela in otrok zelo kritično sprejme neko oceno.

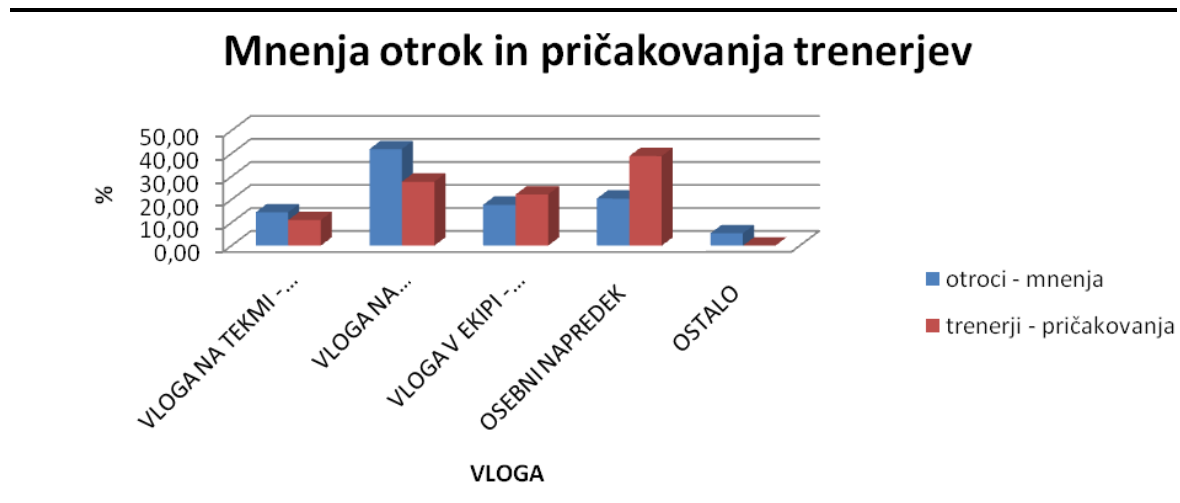
6.10 PRIČAKOVANJA TRENERJA DO OTROK IN DO STARŠEV

Pričakovanja do otrok, ki so jih navedli trenerji obeh starostnih kategorij:

- Disciplina,
- vzorno obnašanje na igrišči in izven njega,
- fair play,
- redno obiskovanje treningov,
- korekten odnos trener igravec,
- odgovorno delo na treningih,

- da upoštevajo moja (trenerjeva) navodila in usmeritve,
- da živijo zdravo športno življenje,
- da so otroci med seboj povezani kot ekipa, družina,
- da si otroci med seboj zaupajo,
- da ni egoizma,
- da je dobro medsebojno sodelovanje,
- da spoštujejo druge,
- da spoštujejo pravila,
- da se znajo prilagajati,
- da znajo prenašati poraze,
- da znajo komunicirati z ekipo.

Za lažje predstavljanje, ali se ta pričakovanja trenerjev ujemajo z mnenji otrok o njihovi vlogi, smo ta pričakovanja dali v enake skupine, kot smo jih navedli že pri vlogah otrok.

Slika 22: Mnenja otrok o njihovi vlogi in pričakovanja trenerjev do otrok v obeh starostnih kategorijah.

Iz Slike 22 lahko razberemo, da se mnenja otrok dokaj dobro lahko primerjajo s pričakovanji njihovega trenerja. Večja razlika je le pri osebnem napredku. Vloga na treningu je za otroke najbolj pomembna. Imajo neko spoštovanje do trenerja in želijo se dokazati. S tem mogoče želijo pridobiti tudi mesto v ekipi, na primer, mesto v prvi postavi ali pa vsaj mesto za

zamenjavo utrujenega igralca. Trenerjev odstotek pričakovanja je malo manjši, kar nam pove, da z otroki na treningu najverjetneje nima večjih težav.

Trenerjeva pričakovanja, ki se navezujejo na otrokov osebni napredek, pa lahko v prvi vrsti povežemo tudi z mnenji, ki so jih podali trenerji glede otrokovih vlog. Tudi tam je osebni napredek otrok po mnenju trenerjev močno izražen. Otroci se tega, kot smo že omenili, še niti ne zavedajo in temu ne posvečajo večje pozornosti. Trenerji pa navajajo več odgovorov, ki smo jih razvrstili v kategorijo osebnega napredka (zdravo športno življenje, medsebojno zaupanje, spoštovanje pravil in drugih, samodisciplina, prilagajanje, prenašanje porazov).

Pričakovanja do staršev, ki so jih navedli trenerji obeh starostnih kategorij:

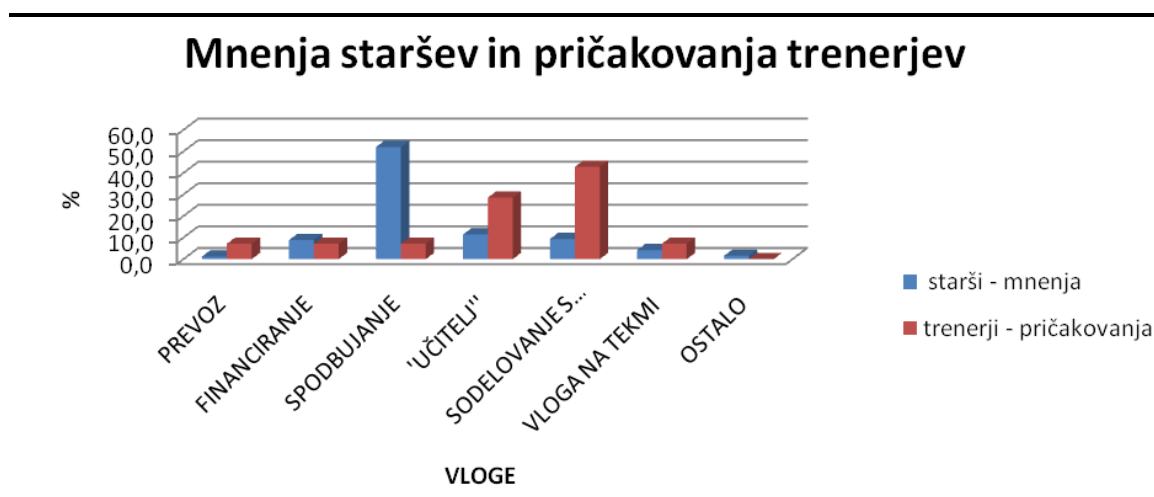
- Spodbujanje otroka,
- vzorno vedenje na tekmah,
- pomoč pri prevozu otrok,
- da se ne vmešavajo v delo trenerja,
- omogočiti otroku trening,
- zdrav in razumen odnos s trenerjem,
- z vsemi enak odnos (postavljanje neke meje trener –starš),
- da se starši pogovorijo s trenerjem, če jih kaj moti,
- naj starši ne vplivajo na otrokove želje in interese,
- naj starši ne preHITEVajo otrokovega razvoja,
- da otrok sam razvije svojo identiteto,
- starši naj bodo s svojim vedenjem vzor svojemu otroku,
- starši mi morajo zaupati svoje otroke (s svojim delom jim to zaupanje vračam).

V priročniku Fair play za starše (2004) najdemo nekaj sugestij, kaj v športu od staršev pričakujemo:

- Spodbujajte vse otroke in prijateljstvo med njimi!
- Kot gledalec ne žalite drugih sodelujočih in ne vpijte na svojega otroka ali na druge!
- Bodite strpni do napak! Vživite se v otrokov položaj!
- Spoštujte sodnika in njegove odločitve!

- Niste trenerji, zato pustite igro otrokom!
- Pohvalite dobre poteze in poskrbite za sproščeno ozračje in zabavo!
- Naj bo otrok ponosen na vas in podpirajte ga ne glede na uspešnost v igri!

Za lažje predstavljanje, ali se ta pričakovanja ujemajo z mnenji staršev o njihovi vlogi, smo ta pričakovanja dali v enake skupine, kot smo jih navedli že pri vlogah staršev.

Slika 23: Mnenja staršev o njihovi vlogi in pričakovanja trenerjev do staršev v obeh starostnih kategorijah.

Iz rezultatov Slike 23 vidimo, da mnenja staršev niso povsem usklajena s trenerjevimi pričakovanji do staršev. Razlike se pojavljajo predvsem pri vlogi spodbujanja, sodelovanja s klubom in trenerjem ter pri vlogi staršev kot učiteljev. Ko primerjamo trenerjeve rezultate o vlogi staršev v športu (Tabela 2 in Tabela 5), se pojavi čisto drugačna slika. Tako pri mlajši starostni kategoriji kot tudi pri starejši trener veliko pomembnost daje spodbujanju. Iz rezultatov Slike 23 pa lahko razberemo, da prav tega od staršev ne pričakuje. Vprašamo se, zakaj je temu tako. Edini možen in logičen odgovor je, da trener vidi zadovoljivo in zadostno spodbujanje športnikov s strani staršev. Ravno tako se razlika pojavi pri vlogi staršev kot učiteljev ter pri sodelovanju s klubom in trenerjem, le da v obratni smeri. Iz Tabele 2 in Tabele 5 razberemo, da trener sicer temu ne daje velikega pomena, a vseeno višje postavlja ti dve vlogi kot starši. Staršem se to ne zdi tako zelo pomembno in se tega tudi ne poslužujejo, prav zaradi tega pa ima trener na teh dveh področjih večja oziroma velika pričakovanja do staršev.

Na podlagi rezultatov Slike 22 in Slike 23 hipotezo H4, ki pravi, da obstaja povezava med pričakovanji trenerja od otrok in staršev ter mnenji, ki jih podajo starši in otroci, zavrnilo.

Nekatera mnenja in pričakovanja so usklajena, še posebno pri mnenju otrok in pričakovanjih trenerja, a vseeno ne moremo sprejeti hipoteze, saj je vzorec trenerjev premajhen, da bi lahko dobili popolnoma zanesljive podatke in jih tudi statistično sprejeli. Sklepamo lahko le na ravni rokometnega kluba Sviš, v katerem smo delali raziskavo. Iz tega sledi, da bi bilo potrebno več komunikacije med trenerji in starši, saj so tam mnenja in pričakovanja najbolj deljena.

Spodbujanje staršev je eden ključnih dejavnikov, ki pripomore k temu, da otrok v športu vztraja in se trudi. Power in Woolger (1994, po Cote, 1999, v Tušak idr., 2009) sta ugotovila, da je podpora staršev pozitivno povezana z navdušenjem in uživanjem v plavanju. Trenerji se zavedajo, kako zelo pomembna je spodbuda za otroka, še posebej mlajšega športnika, a jih na drugi strani teži dejstvo, da gre vse več staršev preko zadovoljive meje spodbujanja svojega otroka. Tako vplivajo na otroka in na oblikovanje vrednot v športu, povzročajo pa tudi strahove otroku – športniku.

Opazimo lahko, da se otroci, ki prihajajo iz družin, ki se redno ukvarjajo s športom, bolje znajdejo v športu, ki ga trenirajo. Povsem znane so jim tudi določene norme in pravila, ki veljajo v športu. V naši raziskavi smo ugotovili, da se več kot dve tretjini staršev vsaj 1x na teden ukvarja s športom. S svojim športnim življenjem bi lahko zadovoljili trenerjeva pričakovanja, da jih kot »učitelji« učijo o športu. Howe (1990, v Tušak idr., 2009) meni, da starši lahko otroke naučijo različnih oblik vedenja, ki niso direktno vezane na šport, a jih otroci potem sami prenesejo v šport.

Sodelovanje s klubom in trenerjem je tisto, kar trenerji v največji meri želijo in pričakujejo od staršev. Želijo, da so starši tisti, ki se bodo zanimali za napredek in delovanje njihovega otroka v ekipi, da mu bodo v podporo tako pri izpeljavi turnirjev, tekem, prevozov in da se bodo aktivno, a vseeno v mejah normale, vključevali v šport.

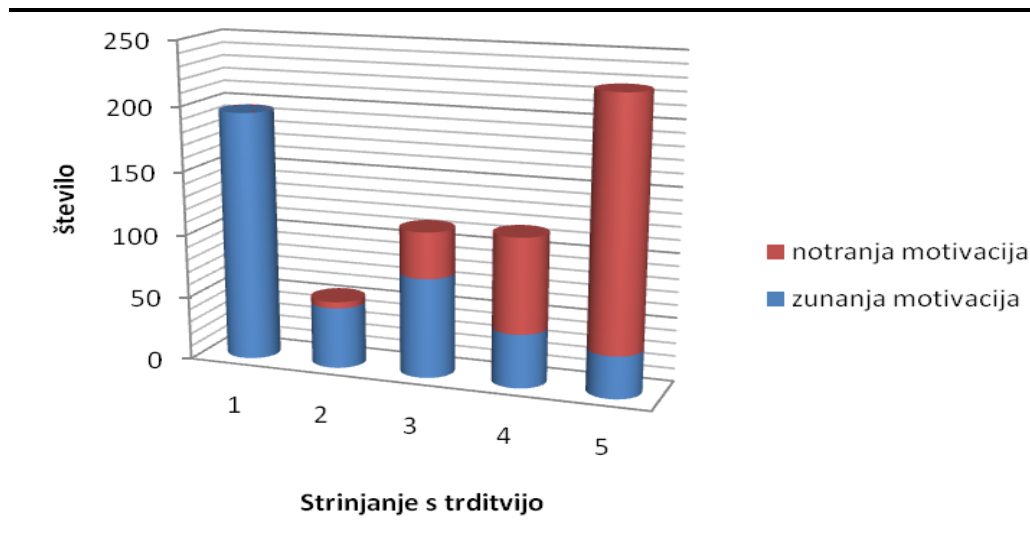
Tušak (2002) je takole zapisal v enem izmed svojih člankov: »Ni dvoma, da imajo starši in trener enak cilj. Želijo, da njihov otrok najde nekakšno zadovoljstvo. Za trenerjevo učinkovito delo mora otrok pridobiti starše in jim dati neko vlogo« (str. 17).

6.11 MOTIVACIJA STARŠEV ZA VKLJUČEVANJE NJIHOVEGA OTROKA V ŠPORT

Obilen pridelek je vedno posledica pridnih rok in srečnih okoliščin. Če imamo srečo in najdemo dobro seme, če ga posejemo na plodna tla in zanj skrbimo z ljubeznijo, če je ravno prav dežja in sonca in če nas toča zaobide, smo ob času žetve zadovoljni. Tako je v življenju in tudi v športu, pravi Cankarjeva (2015), ko začnemo članek z naslovom Na mladih svet stoji.

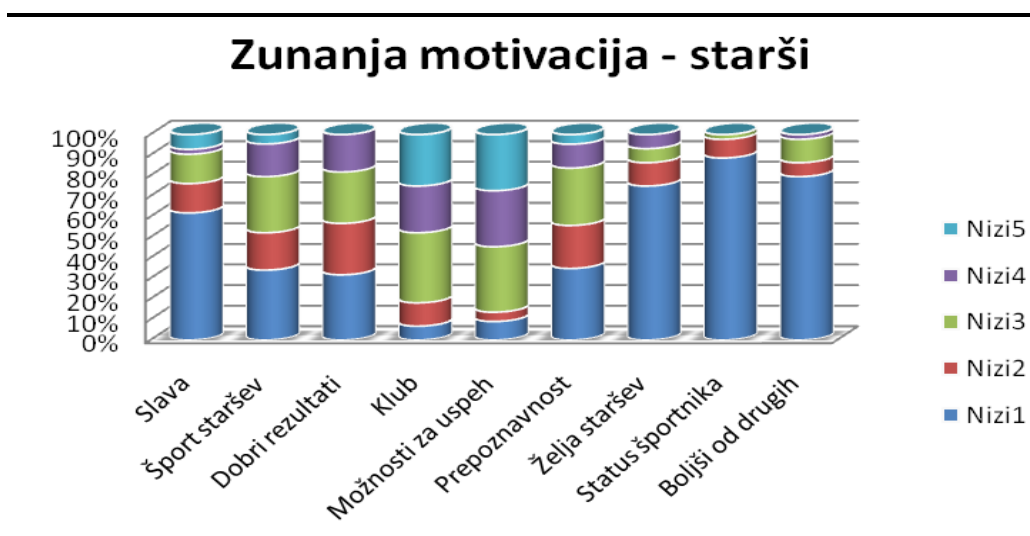
Želja po gibanju je vsakemu otroku prirojena – tako hitrim in živahnim kot tudi tistim bolj umirjenim. Naloga staršev je le, da to željo razvijamo in spodbudimo. Motivacija staršev, da vključijo svojega otroka v šport, naj bo pridobljena na podlagi lastnega ukvarjanja s športom, zdravega življenjskega sloga in aktivnega preživljanja prostega časa. Motiv staršev naj ne bodo sanje o bodočem svetovnem prvaku.

Starše smo prosili, da ocenijo, kako zelo se strinjajo z napisano trditvijo po lestvici od 1 do 5. S tem so ovrednotili njihove motive za vključitev otroka v šport. Trditve so bile podane tako, da se jih je 9 navezovalo na zunanjo motivacijo (slava, šport staršev, doseganje čim boljših rezultatov, dobri rezultati kluba, velike možnosti za uspeh, prepoznavnost, želja staršev, status športnika, da bi bil otrok boljši od drugih) in 7 na notranjo motivacijo (kondicija, disciplina, vrednote, poraba energije, želja športnika, zabava in druženje, psihični in fizični napredek). Iz dobljenih rezultatov lahko sklepamo, kakšna je motivacija staršev za vključevanje njihovega otroka v šport.

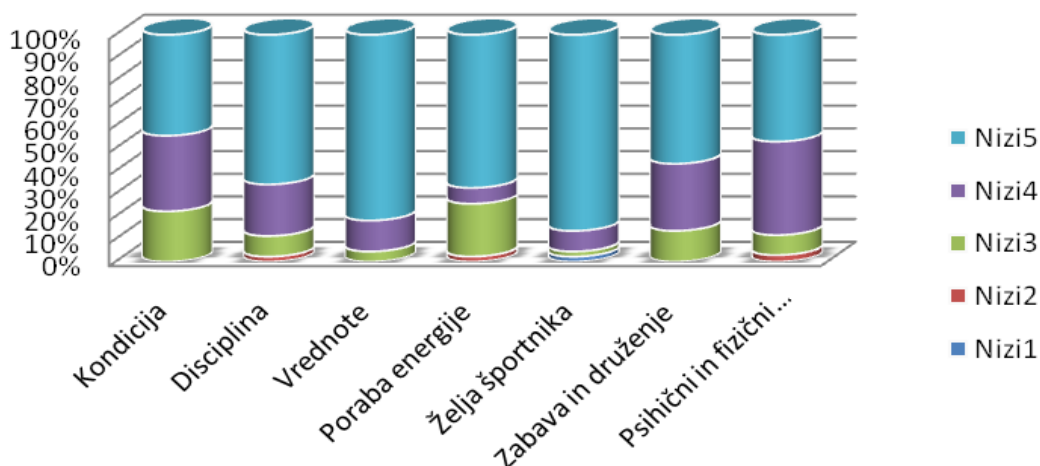
Slika 24: Notranja in zunanja motivacija staršev za vključevanje njihovega otroka v šport.

Iz rezultatov Slike 24 lahko ugotovimo, da starši bolje ocenijo postavke, ki se nanašajo na notranjo motivacijo za vključevanje njihovega otroka v šport. Zanimivo je, da je pri oceni 3 že večja zunanja motivacija. V nadaljevanju pogledjmo, katera trditev je prevesila tehtnico v prid zunanji motivaciji. Pri tem moramo poudariti dejstvo, da je postavk za zunanjo motivacijo 9, za notranjo pa 7. Že zaradi tega je rezultat takšen, kot je, a vseeno se nam zdi, da so se starši pri nekaterih postavkah o zunanji motivaciji težje odločali o tem, kako se strinjajo oziroma ne strinjajo.

Slika 25: Zunanja motivacija staršev za vključevanje njihovega otroka v šport.

Notranja motivacija - starši

Slika 26: Notranja motivacija staršev za vključevanje njihovega otroka v šport.

Iz rezultatov, ki jih nakazujeta Slika 25 in Slika 26, lahko odgovorimo na postavljeno vprašanje o tem, zakaj se pri oceni 3 (kar pomeni – niti se strinjam niti se ne strinjam) že pojavi v večji meri zunanja motivacija (poleg dejstva, da je postavk za zunanjo motivacijo več). Pri zunanji motivaciji vidimo, da so pri postavkah slava, želja staršev, status športnika, da je otrok boljši od drugih starši nizko ocenili strinjanje, se pravi, da se v večji meri s tem ne strinjajo. Pri postavkah, kot so šport staršev, doseganje čim boljših rezultatov, dobri rezultati kluba, velike možnosti za uspeh, prepoznavnost, pa že vidimo, da večina staršev le to ocenjujejo tako, da se s trditvijo niti strinjajo niti se ne strinjajo. Izredno velik delež le teh, ki te postavke ocenjujejo od 3 do 5, je pri postavkah dobri rezultati kluba in velike možnosti za uspeh. Ali to pomeni, da se starši preveč ženejo za uspehi kluba in njihovega otroka? Ali jim ni v osnovi najbolj pomembna otrokova zabava in pridobivanje motoričnih sposobnosti? Ali se starši ne zavedajo, da je vsak otrok individualist in da ima mogoče drugačne želje po športu kot oni? Želimo si, da temu ni tako in verjamemo, da starši želijo za svojega otroka le najboljše. Prav zato ga mogoče sprva usmerijo v njim (staršem) ljub šport, saj mu tako lahko svetujejo in pomagajo. Prav tako želijo, da trenira v klubu, ki je znan po dobrem delu trenerjev in pomočnikov. Pomembno jim je tudi, da je klub urejen pravno in formalno.

Pri notranji motivaciji vidimo, da se je večina staršev s posamezno trditvijo popolnoma strinjala. Le pri postavkah disciplina, poraba energije in psihični in fizični napredek je majhen delež staršev (trije starši) menilo, da se deloma ne strinjajo s trditvijo, pri postavki želja športnika pa se en starš ni strinjal z napisano trditvijo.

Po vseh dobljenih rezultatih menimo, da so starši vendarle bolj notranje motivirani za vključevanje njihovega otroka v šport, saj so postavke o notranji motivaciji visoko ocenjene (od 3 do 5). Na podlagi dobljenih rezultatov iz Slike 24 lahko hipotezo H5, ki pravi, da je pri starših bolj izražena notranja motivacija za vključevanje njihovega otroka v šport, sprejmemo.

V nadaljnje bi bilo zanimivo primerjati, kakšna je motivacija staršev, otrok in trenerjev za sodelovanje v športu. Bi povsod prevladovala notranja motivacija? Zanimivi bi bili rezultati med otroki dveh različnih starostnih kategorij.

7 SKLEP

Vloge, čeprav takrat še enostavne in trdno opredeljene, nas spremljajo že od prazgodovine dalje, le da so se z milijoni let izoblikovale do te mere, da imamo sedaj vlog nešteto in na nekatere izmed njih niti ne pomislimo. Na nekatere vloge lahko vplivamo, na druge spet ne. Prirojene vloge so del nas in v začetku življenja del naših bližnjih, kasneje pa se vse bolj zadevajo tudi ostalih, ki so na kakršenkoli način prišli v stik z nami. Poleg tega pa si z življenjsko potjo vsak posameznik na svoje breme naloži cel kup vlog, ki jih mora izpolnjevati, če želi priti do določenega cilja. Vloge se med seboj prepletajo in nam gradijo most izkušenj. V določeni situaciji se lahko zgodi, da se naše vloge dopolnjujejo ali pa izpodbijajo. V trenutku, ko vloge lepo stečejo ena z drugo, ne pride do težav. Ko pa se moramo v nekem trenutku odločiti, katera nam je bolj pomembna, lahko vse skupaj privede do konflikta. Najprej s samim seboj, kasneje tudi z drugimi. Prav zato je zelo pomembno, da že kot otroci pridobivamo izkušnje in s tem postopoma gradimo našo igro vlog. Že vrtčevski otroci se igrajo igro vlog (le, da so te bolj enostavne).

Igra vlog je pomembna na vseh področjih življenja. Nas je zanimalo predvsem področje športa mladih otrok/športnikov in vloge tistih ljudi, ki so s tem najbolj povezani. To so seveda otroci, starši in trenerji, ki tvorijo nekakšen trikotnik, saj morajo nenehno sodelovati, se prilagajati in poslušati drug drugega. Vsi so podvrženi nenehnemu prilagajanju vlog, ki jih igrajo, in vsi se morajo zavedati, da je vsaka njihova vloga ključna in odločilna v nekem trenutku. Njihove vloge se močno razlikujejo, saj delujejo na različnih življenjskih področjih. V trenutku, ko pa se en sam, v našem primeru otrok, vključi v šport, začno vsi skupaj delovati na področju športa "njihovega otroka" (tako od staršev kot tudi od trenerja).

V diplomski nalogi smo želeli ugotoviti, kako podobna oziroma različna mnenja imajo ključni udeleženci v športu, ko govorimo o športu otrok. Starši, trenerji in otroci so se pokazali na način, kot je za njih značilen. Starši bolj kot zaščitniki svojih otrok, trenerji kot dobri poznavalci svojega dela, otroci pa predvsem kot otroci, ki trening jemljejo kot prijetno druženje, od katerega se lahko veliko naučijo. So pa poleg svoje igrivosti pokazali dobro mero tekmovalnosti in pripadnosti ekipi, za kar so zaslužni trenerji in posredno tudi starši. Iz

pogovorov z nekaterimi udeleženci v raziskavi smo ugotovili, da dajejo zelo velik poudarek na fair playu in da spoštujejo drug drugega.

V obeh starostnih kategorijah (tako mlajši dečki kot tudi starejši dečki) smo ugotovili, da obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi trenerja, in tako **sprejeli hipotezo H1**, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo trenerja med trenerji, starši in otroci. Vsem je najbolj pomembna vloga trenerja, da vsestransko skrbi za svoje varovance, vendar se po odstotkih v obeh starostnih kategorijah kar močno razlikujejo. Prav tako skoraj vsi, razen staršev in otrok v starejši starostni kategoriji, na drugo mesto postavljajo izvajanje treninga (trener in otroci 32 %), pri starših mlajše starostne kategorije se pojavi močno odstopanje (19 %), saj niso vključeni neposredno v proces treniranja. Pomemben podatek, ki smo ga dobili v naši raziskavi, je, da otroci starejše starostne kategorije na drugo mesto postavljajo trenerjevo vlogo na tekmi, medtem ko le ta zanj ni tako zelo pomembna, se je ne zaveda. Podoben rezultat smo dobili tudi pri mlajši starostni kategoriji, le da je razlika manjša, a še vedno ne zanemarljiva. Ostale vloge: kontrola uspešnosti treninga, planiranje, svetovanje in pomoč svojim varovancem; se močno razlikujejo pri vseh, vendar so v odstotkih veliko manj izražene.

Hipotezo H2 (v kategoriji mlajši dečki in starejši dečki), ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo staršev med trenerji, starši in otroci, **smo zavrnili**, saj smo ugotovili, da ne obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi staršev glede na empirične in teoretične vrednosti. Spodbujanje so z manjšimi odstopanji postavili na prvo mesto tako v mlajši kot tudi starejši starostni kategoriji z izjemo odgovorov starejših otrok, ki so po odstotkih zelo odstopali od drugih. Na drugem mestu je bilo financiranje. Ostale vloge: prevoz, "učitelj", sodelovanje s klubom in trenerjem, vloga na tekmi; so si bile podobne.

V kategoriji mlajših in starejših dečkov smo ugotovili, da obstaja značilna statistična razlika med mnenjem trenerjev, staršev in otrok o vlogi otrok. Na podlagi rezultatov **smo hipotezo H3**, ki pravi, da obstajajo razlike v pogledu na vlogo otrok med trenerji, starši in otroci, **sprejeli**. Vsi so na prvo mesto postavljali vlogo otrok na treningu, se pravi vlogo učenca. V odstotkih se odgovori niso veliko razlikovali. Prav tako so na drugo mesto vsi postavili osebni napredek v podobnih odstotkih z izjemo odgovorov otrok v obeh starostnih kategorijah. Njim

je bolj pomembna vloga staršev na tekmi, v smislu, da jih pridejo gledat, da zanje navijajo, predvsem športno in v duhu fair playa. Dobljeni rezultati in odgovori ostalih vlog se razlikujejo pri vseh.

Trener mlajših športnikov se v svojem poklicu, ki ga opravlja največkrat srečuje s starši otrok, ki zanj predstavljajo dodaten pritisk (poleg nadrejenih, javnosti, navijačev ...). Iz rezultatov raziskave smo dobili jasne odgovore o tem, kaj trenerje v zvezi s športnikovimi starši moti. Najpogostejše težave, ki se pojavljajo v zvezi s starši so: vmešavanje v delo trenerja na treningu in tekmi, nekorektno navijanje, slaba komunikacija, nerealna pričakovanja, ne pomagajo klubu, otroka ne vozijo redno na trening, neprofesionalnost, opravljanje za hrbtom, hinavščina, starši vzbujajo nevoščljivost svojih otrok do soigralcev.

Hipotezo H4, ki pravi, da obstaja povezava med pričakovanji trenerja od otrok in staršev ter mnenji, ki jih podajo starši in otroci v obeh starostnih kategorijah, **smo zavrnili**, saj nismo imeli dovolj velikega vzorca in nismo mogli statistično dokazati njihove povezave. Na ravni RK Sviš lahko sklepamo le, da se mnenja otrok dokaj dobro lahko primerjajo s pričakovanji njihovega trenerja. Večja razlika je le pri osebnem napredku. Tu imajo trenerji za razliko od otrok velika pričakovanja. Tudi mnenja staršev niso povsem usklajena s trenerjevimi pričakovanji do staršev. Razlike se pojavljajo predvsem pri vlogi spodbujanja, sodelovanja s klubom in trenerjem ter pri vlogi staršev kot učiteljev. Ob pogledu na prej dobljene rezultate smo ugotovili, da starši spodbujanju dajejo veliko pomembnost (kar pomeni, da otroka tudi spodbujajo), zato trenerji od njih le tega ne pričakujejo v večji meri. Ravno obratna situacija pa je pri sodelovanju s klubom in trenerjem ter pri vlogi staršev kot učiteljev. Starši temu ne dajejo velikega pomena, zato trenerji od njih le to pričakujejo.

Starši se pri vključevanju svojega otroka v šport ozirajo predvsem na to, kaj bo šport otroku prinesel ter da bo otrok v športu užival. V raziskavi smo ugotovili, da pri starših prevladuje notranja motivacija za vključitev njihovega otroka v šport. Tako lahko **hipotezo H5**, ki pravi, da je pri starših bolj izražena notranja motivacija za vključevanje njihovega otroka v šport, **sprejmemo**. Postavke o notranji motivaciji so starši visoko ocenili, medtem ko so postavke o zunanji motivaciji ocenili različno. Slava, želja staršev, status športnika, da bi bil otrok boljši od drugih so postavke, ki so bile v večini ocenjene najnižje. Pri postavkah prepoznavnost,

šport staršev, dobri rezultati kluba je približno polovica staršev pokazala večjo mero strinjanja s trditvijo. Pri postavkah dobri rezultati kluba in velike možnosti za uspeh se je večina staršev strinjala z napisano trditvijo ali pa se ni opredelila.

Če končno povzamemo ugotovitve naše raziskave, lahko zapišemo, da se vloge staršev, trenerjev ter otrok/športnikov v športu otrok močno prepletajo. Trenerji, starši in otroci imajo različen pogled na vlogo trenerja, prav tako imajo tudi različen pogled na vlogo otrok. Na vlogo staršev v športu imajo trenerji, starši in otroci podoben pogled. Poznavanje svoje trenutne vloge je pomembno tako na treningu, tekmi, doma kot tudi v ekipi, na tribuni ... Že od vsega začetka procesa treniranja mlajših otrok je potrebno, tako otroke kot starše, premišljeno postavljati v različne vloge in se o tem tudi pogovarjati.

Vloge so in bodo vedno del našega življenja. Na nas je, da jih sprejmemo in se jim glede na dane trenutne razmere prilagodimo. Tako uspemo.

Tako uspejo tudi pri RK Sviš, ki že nekaj let zapored dokazujejo, da se lahko z dobro igro vlog v trikotniku starši – trener – otrok premaguje ovire ter osvaja visoke in na začetku sezone zadane cilje. **DEJMO SVIŠ!**

8 LITERATURA IN VIRI

- Andrejc, U. in Doupona Topič, M. (2007). *Odnosi z javnostmi v športu*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Bednarik, J. in Tušak, M. (2001). *Šport, motivacija in osebnost*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Berčič, H. (2002). Dinamika razvoja športne rekreacije v Sloveniji in strateške usmeritve 2002–2006. V H. Berčič (ur.), Zbornik 3. Slovenskega kongresa športne rekreacije, Otočec (str. 15). Ljubljana: Olimpijski komite Slovenije.
- Berčič, H., Tušak, M. in Karpljuk, D. (2003). *Šport, droge in zdravje odvisnikov*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo, Inštitut za šport.
- Bon, M. (2007). *Trenerji v moštvenih športih*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Bozovičar, D., (2011). *Vpliv staršev na trenerjeve odločitve v alpskem smučanju*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Cankar, P. (2015). Na mladih svet stoji. *Kajak in kanu 10* (1), 3.
- Cecić Erpič, S. (2002). *Konec športne kariere*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Cecić Erpič, S. (2005). Moj otrok in tekmovalni šport – da ali ne? *Otrok in družina*, (1), 26–27.
- Čebokli, N. (2006). *Razlogi za vključevanje otrok v športno vadbo*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Dežman, B. (2005). *Osnove teorije treniranja v izbranih moštvenih športnih igrah*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Doupona Topič, M. in Petrović, K. (2007). *Šport in družba. Sociološki vidiki*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Fran, Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU – Portal BOS. (2015).
Pridobljeno 2015 iz

http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=trener&hs=1 in
http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=trenirati&hs=1

Gradišar, J. (2007). *Medosebni odnosi med športnimi plesalci in njihovimi starši*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Hižar, I. (2006). *Odnosi med športnikom, starši in trenerjem v nordijski kombinaciji*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Hočevar, M. (ur.). (28. 05. 2015). Za vedno je odšel Dražen Petrović. *Rekord*, 1 (5), str. 6.

Hočevar, M. (ur.). (24. 12. 2015). Moravški najstnik navdušil skakalni svet. *Rekord*, 1 (12), str. 6.

Jambrešič, M. (2004). *Analiza športnega programa ABC za otroke od drugega do devetega leta starosti*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Jeriček, N. (2010). *Medosebni odnosi mlajših in starejših rokometasic s starši*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Jošt, B. in Vodičar, J. (2014). *Športni učitelj in trener*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Cankar, P. (ur.) in Jelenc N. (ur.) (2015). Tekmovalni sistemi za mlade pri kajakaški zvezi Slovenije. *Kajak in kanu* 10 (1), 10.

Cankar, P. in Jelenc N. (ur.) (2015). Balerina med slalomskimi količki. *Kajak in kanu* 10 (1), 11.

Kajtna, T. (2015). Otroci naj bodo v športu – otroci. *Polet O₂* 14 (5), Pridobljeno 18. 7. 2015 iz
<http://www.polet.si/zgodba-z-nasmehom/otroci-naj-bodo-v-sportu-otroci>

Kajtna, T. in Jeromen, T. (2007). *Šport z bistro glavo: utrinki iz športne psihologije za mlade športnike*. Trbovlje: samozaložba T. Kajtna; Ljubljana: samozaložba T. Jeromen.

- Kajtna, T. in Tušak, M. (ur.). (2005). *Psihologija športne rekreacije*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Kajtna, T. in Tušak, M. (2007). *Trener. Športna psihologija in trenerji*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Lipičnik, B. (1998). *Ravnanje z ljudmi pri delu*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Suhadolc, M., (2009). *Primerjava odnosa trener športnik v ekipnem in individualnem športu*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Šturm, J., Petrović, K. in Strel, J. (1990). Šport mladih v luči izzivov sedanjosti in vizije prihodnosti. V *Šport mladih: Zbornik referatov / IV. kongres športnih pedagogov Jugoslavije in I. mednarodni simpozij* (str. 1–12). Ljubljana: Fakulteta za telesno kulturo, Inštitut za kineziologijo.
- Tušak, M. (2002). Vključevanje staršev v šport otroka. *Šport mladih* 10 (81), 17–18.
- Tušak, M. (2001). *Psihologija športa mladih*. Ljubljana: Zavod za šport Slovenije.
- Tušak, M. (2009). Starši in otroci športniki. Pridobljeno 11. 01. 2016 iz www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/3540/Starši-in-otroci-športniki
- Tušak, M. in Faganel, M. (2004). *Jaz – športnik: samopodoba in identiteta športnika*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Tušak, M., Marinšek, M. in Tušak, M. (2009). *Družina in športnik*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Tušak, M., Misja, R. in Vičič, A. (2003). *Psihologija ekipnih športov*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Tušak, M. in Tušak, M. (1994). *Izbrana poglavja iz psihologije športa za trenerje*. Ljubljana; samozaložba.

Tušak, M. in Tušak, M. (2003). *Psihologija športa*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Ušaj, A. (1997). *Osnove športnega treniranja*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Vodan, M. (2014). *Pogled predsednika na trikotnik starši-trener-otrok*. Pridobljeno 14. 01. 2016, iz

<http://www.nkkranj.si/10566/novice/pogled-predsednika-na-trikotnik-stars-trener-otrok/>

Zupančič Regent, J. (2015). Kdaj in kako začeti s športno aktivnostjo. *Kajak in kanu 10* (1), 24–25.

9 PRILOGE

9.1 PRILOGA 1: VPRAŠALNIK ZA OTROKE

1. Ime in priimek?

2. Spol? (obkrožite ustrezen odgovor)

- ženski
- moški

3. Starost (obkrožite ustrezen odgovor)

- do 11 let (mlajši dečki, letnik 2001 in mlajši)
- do 16 let (starejši dečki, letnik 1998 in mlajši)

4. Menim, da je moja naloga (vloga) v športu ... (napišite vsaj 5 nalog)

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

5. Menim, da je naloga (vloga) trenerja v tem športu ... (napišite vsaj 5 nalog)

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

6. Menim, da je naloga (vloga) mojih staršev v tem športu (napišite vsaj 5 nalog)

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

9.2 PRILOGA 2: VPRAŠALNIK ZA STARŠE

7. Ime in priimek?

8. Spol? (obkrožite ustrezen odgovor)

- ženski
- moški

9. Vaša stopnja izobrazbe? (obkrožite ustrezen odgovor)

- končana osnovna šola
- končana srednja šola
- končana višja šola
- končana visoka šola
- magisterij
- doktorat

10. Kakšno je bilo vaše dosedanje ukvarjanje s športom? (obkrožite ustrezen odgovor)

- Treniral/a sem kot otrok in še vedno treniram.
- Treniral/a sem kot otrok, zdaj ne več.
- S športom se ukvarjam rekreativno, večkrat na teden.
- S športom se le redko ukvarjam, enkrat na teden.
- S športom se ne ukvarjam.

11. Menim, da je vloga staršev v športu otroka ... (napišite vsaj 5 vlog)

- _____
- _____
- _____
- _____

- _____

12. Menim, da je vloga otroka v športu ... (napišite vsaj 5 vlog)

- _____

- _____

- _____

13. Menim, da je vloga trenerja v športu mojega otroka ... (napišite vsaj 5 vlog)

- _____

- _____

- _____

14. Obkrožite, kako zelo se strinjate z napisano trditvijo (od 1 se sploh ne strinjam do 5 popolnoma se strinjam).

- Moj otrok se s tem športom ukvarja zaradi bodoče slave.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja zaradi dobre kondicijske pripravljenosti.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, ker bi želel/a, da se nauči discipline v športu.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, ker želim, da dobi določene vrednote za kasnejše življenje.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, da porabi odvečno energijo.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, ker je ta šport meni zelo všeč.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja samo zato, da doseže čim boljše rezultate.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, ker je klub dobro organiziran in dosega dobre rezultate.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, ker si to želi.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, ker ima dobre možnosti za uspeh.
1 2 3 4 5

- Moj otrok se s tem športom ukvarja zaradi zabave in druženja s prijatelji.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja zaradi napredovanja v fizični in psihični pripravljenosti.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja zaradi prepoznavnosti in priljubljenosti.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, ker jaz tako želim.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja zato, da ima v šoli status športnika.
1 2 3 4 5
- Moj otrok se s tem športom ukvarja, da bi bil boljši od drugih.
1 2 3 4 5

9.3 PRILOGA 3: VPRAŠALNIK ZA TRENERJE

15. Ime in priimek?

16. Spol? (obkrožite ustrezen odgovor)

- ženski
- moški

17. Vaša stopnja izobrazbe? (obkrožite ustrezen odgovor)

- končana osnovna šola
- končana srednja šola
- končana višja šola
- končana visoka šola
- magisterij
- doktorat

18. Kakšno je bilo vaše dosedanje ukvarjanje s športom? (obkrožite ustrezen odgovor)

- Treniral/a sem kot otrok in še vedno treniram.
- Treniral/a sem kot otrok, zdaj ne več.
- S športom se ukvarjam rekreativno, večkrat na teden.
- S športom se le redko ukvarjam, enkrat na teden.
- S športom se ne ukvarjam.

19. Menim, da je vloga staršev v športu otroka ... (napišite vsaj 5 vlog)

- _____

20. Menim, da je vloga otroka v športu ... (napišite vsaj 5 vlog)

- _____

21. Menim, da je vloga trenerja v športu ... (napišite vsaj 5 vlog)

- _____

22. Napišite vaše najpogostejše težave s starši otrok, ki trenirajo pri vas. (navedite jih vsaj 5)

- _____

23. Kakšna so vaša pričakovanja do otrok, ki trenirajo, kot tudi do staršev teh otrok? Kaj si želite?

PRIČAKOVANJA DO OTROK _____

PRIČAKOVANJA DO STARŠEV _____
